SELÇUK TÜRKİYAT

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ - SELÇUK UNIVERSITY JOURNAL OF STUDIES IN TURCOLOGY

Yıl / Year: 29 Sayı / Issue: 60 Aralık / December 2023 e-ISSN 2458-9071

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

SELÇUKTÜRKİYAT

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

SELÇUK UNIVERSITY
JOURNAL OF STUDIES IN TURCOLOGY

ULUSLARARASI HAKEMLİ DERGİ / INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL
e-ISSN 2458-9071

Yılda üç defa yayımlanan (nisan-ağustos-aralık), uluslararası hakemli, yaygın süreli bir dergidir.

International refereed and widespread periodical journal published three times in one year (april-august-december).

SAYI / ISSUE: 60–ARALIK / DECEMBER
KONYA 2023

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

https://yayinevi.selcuk.edu.tr

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

SELÇUK UNIVERSITY JOURNAL OF STUDIES IN TURCOLOGY

Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi'nin dizinlendiği veri tabanları
Selçuk University Journal of Studies in Turcology is listed in the index of

ESCI (Emerging Sources Citation Index), ULAKBİM TR DİZİN, MLA

DİJİTAL PLATFORMLAR / *DIGITAL PLATFORMS*

SOBIAD, İSAM, ACAR INDEX, ASOS, EBSCO, Research Data Bases

e-ISSN 2458-9071
ARALIK / DECEMBER 2023 – SAYI / ISSUE: 60

İMTİYAZ SAHİBİ / *ON BEHALF OF SELCUK UNIVERSITY*

Prof. Dr. Metin AKSOY (Rektör / Rector)-*Selçuk Üniversitesi*

EDİTÖRLER

Baş Editör
Dr. Öğr. Üyesi Sezai DEMİRTAŞ -
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
e-posta: demirtassezai@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8219-255X
Konya / TÜRKİYE

Türk Dili ve Edebiyatı Editörü
Arş. Gör. Havva YALDIZ –
Selçuk Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
e-posta: havvayaldiz14@gmail.com
ORCID: 0000-0001-6687-4067
Konya / TÜRKİYE

Tarih Editörü
Dr. Abdul Metin ÇELİKBİLEK -
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Tarih Bölümü,
e-posta: celikbilekabdulmetin@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5990-2813
Konya / TÜRKİYE

Arş. Gör. Hatice AKSOY –
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Tarih Bölümü,
e-mail: haticeaksoy@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0002-8265-1338
Konya / TÜRKİYE

EDITORS

Editor-in-Chief
Assist. Prof. Dr. Sezai DEMİRTAŞ -Selçuk University, Faculty of Letters, Department of Turkish Language and Literature,
e-mail: demirtassezai@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8219-255X
Konya / TÜRKİYE

Turkish Language and Literature Editor
Research Assistant, Havva YALDIZ-
Selçuk University, Faculty of Letters,
Department of Turkish Language and Literature,
e-mail: havvayaldiz14@gmail.com
ORCID:0000-0001-6687-4067
Konya / TÜRKİYE

History Editor
Dr. Abdul Metin ÇELİKBİLEK -
Selçuk University, Faculty of Letters,
Department of History,
e-mail: celikbilekabdulmetin@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5990-2813
Konya / TÜRKİYE

Research Assistant, Hatice AKSOY -
Selçuk University, Faculty of Letters,
Department of History,
e-mail: haticeaksoy@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0002-8265-1338
Konya / TÜRKİYE

Arkeoloji ve Sanat Tarihi Editörleri
Dr. Öğr. Üyesi Ayben KAYIN –
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Sanat Tarihi Bölümü,
e-posta: ayben.erol@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0001-7410-0109
Konya / TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Sibel KARADEMİR-
Selçuk Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım
Fakültesi, El Sanatları Bölümü,
e-posta: ssevi@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0001-5904-6992
Konya / TÜRKİYE

İngilizce Dil Editörleri
Prof. Dr. Mehmet Fatih BERK -
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Turizm
Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü,
e-posta: fberk@erbakan.edu.tr,
ORCID: 0000-0003-4176-1781
Konya / TÜRKİYE

Öğr. Gör. Derya Deniz GEZER -
Selçuk Üniversitesi, Yabancı Diller
Bölümü
e-posta: ddgezer@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0003-3338-8868
Konya / TÜRKİYE

Arş. Gör. Doğan Can AKTAN -
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Tarih Bölümü,
e-posta: dogancanaktan@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4934-9812
Konya / TÜRKİYE

Almanca Dil Editörü
Öğr. Gör. Bora KÜÇÜK –
Selçuk Üniversitesi, Yabancı Diller
Yüksekokulu, Yabancı Diller Bölümü
(Almanca),
e-posta: boraclein@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0003-4220-1778
Konya / TÜRKİYE

Archeology and Art History Editors
Assist. Prof. Dr. Ayben KAYIN –
Selçuk University, Faculty of Letters,
Department of Art History,
e-mail: ayben.erol@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0001-7410-0109
Konya / TÜRKİYE

Assist. Prof. Dr. Sibel KARADEMİR -
Selçuk University, Faculty of Architecture
and Design, Handicrafts Department
e-posta: ssevi@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0001-5904-6992
Konya / TÜRKİYE

English Language Editors
Prof. Dr. Mehmet Fatih BERK –
Necmettin Erbakan University, Faculty of
Tourism, Department of Tourism Guidance,
e-mail: fberk@erbakan.edu.tr,
ORCID: 0000-0003-4176-1781
Konya / TÜRKİYE

Instructor of English Language, Derya Deniz
GEZER- Selçuk University, Department of
Foreign Languages
e-mail: ddgezer@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0003-3338-8868
Konya / TÜRKİYE

Research Assistant, Doğan Can AKTAN -
Selçuk University, Faculty of Letters,
Department of History,
e-mail: dogancanaktan@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4934-9812
Konya / TÜRKİYE

German Language Editor
Öğr. Gör. Bora KÜÇÜK –
Selçuk University, Yabancı Diller
Yüksekokulu, Yabancı Diller Bölümü
(Almanca),
e-mail: boraclein@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0003-4220-1778
Konya / TÜRKİYE

Rusça Dil Editörü
Dr. Öğr. Üyesi Leyla HACIZADE -
Selçuk Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü,
e-posta: leylahacizade@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0003-1159-6957
Konya / TÜRKİYE

Russian Language Editor
Assist. Prof. Dr. Leyla HACIZADE –
Selçuk University, Faculty of Letters,
Department of Russian Language and Literature,
e-mail: leylahacizade@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0003-1159-6957
Konya / TÜRKİYE

Sosyal Medya ve İstatistik Editörü
Dr. Abdullah BURGU -
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Tarih Bölümü,
e-posta: aburgu@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0001-9057-0688
Konya / TÜRKİYE

Social Media & Statistics Editor
Dr. Abdullah BURGU-
Selçuk University, Faculty of Letters,
Department of History,
e-mail: aburgu@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0001-9057-0688
Konya / TÜRKİYE

Sekreterya
Mustafa Deniz
Telefon: +90 0332 241 05 62
Belgeç / Fax: 241 04 47
web: http://sutad.selcuk.edu.tr/sutad
e-mail: selcukturkiyat@gmail.com

Secretariat
Mustafa Deniz
Telephone: +90 0332 241 05 62
Fax: 241 04 47
web: http://sutad.selcuk.edu.tr/sutad
e-mail: selcukturkiyat@gmail.com

İLETİŞİM / CONTACTS
Adres / Address:
Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü
Alaaddin Keykubat Kampüsü 42031 Konya
Telefon: +90 0332 241 05 62
Belgeç / Fax: 241 04 47
web: http://sutad.selcuk.edu.tr/sutad
e-mail: selcukturkiyat@gmail.com

TEKNİK HAZIRLIK / TECHNICAL PREPARATION
Grafik-Tasarım / Grafik-Design:
Prof. Dr. Abdülgani ARIKAN-Selçuk Üniversitesi

DİZGİ / COMPOSITION:
Dr. Abdul Metin ÇELİKBİLEK-Selçuk Üniversitesi

LİSANS / LICENSE:
Bu eser Creative Commons Atıf-GayrıTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı ile lisanslanmıştır.
Content of this Journal is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0).

Dergide yer alan yazıların dil ve bilim sorumluluğu yazara aittir.
The author is responsible for their article content academically.

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Elçin İBRAHİMOV –
Azerbaycan Millî Bilimler Akademisi,
Nesimi Dilbilimi Enstitüsü, Türk Dilleri
Bölümü,
e-posta: elchinibrahimov85@mail.ru
ORCID: 0000-0002-1105-9345,
Bakü / AZERBAYCAN

Prof. Dr. Saadettin Yağmur GÖMEÇ -
Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih –
Coğrafya Fakültesi,
Tarih Bölümü,
e-posta: sgomec@yahoo.com
ORCID: 0000-0003-4606-9006
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ertan ÖRGEN -
Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim
Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Bölümü,
e-posta: eorgen@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-8805-2969
Balıkesir / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mustafa TOKER –
Selçuk Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü,
e-posta: mustafatoker@gmail.com
ORCID: 0000-0002-4311-7044
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Rysbek ALİMOV -
Mainz Johannes Gutenberg Üniversitesi,
Slav, Türk ve Baltık Araştırmaları Enstitüsü,
Türkoloji Bölümü, e-posta:
alimoff@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5855-3594
Mainz / AMANYA

Prof. Dr. Zhanna YUSHA –
Rusya Bilimler Akademisi Sibirya Şubesi,
Filoloji Enstitüsü, Sibirya Halkları Folkloru
Sektörü,
e-posta: zhanna-yusha@yandex.ru
ORCID: 0000-0002-4076-4553
Novosibirsk / RUSYA FEDERASYONU

EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Elçin İBRAHİMOV –
Azerbaijan National Academy of Sciences,
Nesimi Institute of Linguistics,
Department of Turkic Languages,
e-mail: elchinibrahimov85@mail.ru
ORCID: 0000-0002-1105-9345
Baku / AZERBAIJAN

Prof. Dr. Saadettin Yağmur GÖMEÇ –
Ankara University, Faculty of Language,
History and Geography, Department of
History,
e-mail: sgomec@yahoo.com
ORCID: 0000-0003-4606-9006
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ertan ÖRGEN -
Balıkesir University, Necatibey Faculty of
Education, Department of Social Sciences
and Turkish Language Teaching,
e-mail: eorgen@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-8805-2969
Balıkesir / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mustafa TOKER –
Selçuk University, Faculty of Letters,
Department of Turkish Language and
Literature,
e-mail: mustafatoker@gmail.com
ORCID:0000-0002-4311-7044,
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Rysbek ALİMOV –
Johannes Gutenberg University of Mainz,
Institute for Slavic, Turkic and Circum-
Baltic Studies, Department of Turkology,
e-mail: alimoff@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-5855-3594
Mainz / GERMANY

Prof. Dr. Zhanna YUSHA –
Siberian Branch of the Russian Academy
of Sciences, Institute of Philology, Sector of
Folklore of Siberian Peoples,
e-mail: zhanna-yusha@yandex.ru
ORCID: 0000-0002-4076-4553
Novosibirsk / RUSSIAN FEDERATION

Prof. Dr. Abdullah GÜNDOĞDU –
Ankara Üniversitesi,
Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi,
Tarih Bölümü,
e-posta: abdullahgundogdu@yahoo.com
ORCID: 0000-0002-9171-6965
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Kemal ÖZCAN –
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü,
e-posta: eozcan@erbakan.edu.tr
ORCID: 0000-0001-7553-2333
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mehmet Ali HACIGÖKMEN -
Selçuk Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü,
e-posta: hgokmen@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0002-6567-7915
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Shamsiddin KAMOLİDDİN -
Taşkent Devlet Üniversitesi, Doğu Araştırmaları Enstitüsü,
e-posta: shanskamol@gmail.com.tr
ORCID: 0000-0003-2469-8717
Taşkent / ÖZBEKİSTAN

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN –
İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Tarih Bölümü
e-posta: hayrunnisa.alan@medeniyet.edu.tr
ORCID:0000-0002-9836-7614
İstanbul / TÜRKİYE

Prof. Dr. Aydın USTA –
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü
e-posta: aydinusta@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6639-5880
İstanbul / TÜRKİYE

Prof. Dr. Abdullah GÜNDOĞDU –
Ankara University, Faculty of Language, History and Geography, Department of History,
e-mail: abdullahgundogdu@yahoo.com
ORCID: 0000-0002-9171-6965
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Kemal ÖZCAN –
Necmettin Erbakan University, Faculty of Letters, Department of History,
e-mail: eozcan@erbakan.edu.tr
ORCID:0000-0001-7553-2333
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mehmet Ali HACIGÖKMEN -
Selçuk University,
Faculty of Letters, Department of History,
e-mail: hgokmen@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0002-6567-7915
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Shamsiddin KAMOLİDDİN-
Tashkent State University, Institute of Oriental Studies,
e-mail: shanskamol@gmail.com.tr
ORCID: 0000-0003-2469-8717
Tashkent / UZBEKİSTAN

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN -
Istanbul Medeniyet University, Faculty of Letters,
Department of History,
e-mail: hayrunnisa.alan@medeniyet.edu.tr
ORCID: 0000-0002-9836-7614
İstanbul / TÜRKİYE

Prof. Dr. Aydın USTA –
Mimar Sinan Fine Arts University Faculty of Arts and Sciences Department of History,
e-mail: aydinusta@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6639-5880
İstanbul / TÜRKİYE

Doç. Dr. Sefer SOLMAZ -
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Tarih Bölümü,
e-posta: ssolmaz@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0002-3581-1028
Konya / TÜRKİYE

Doç. Dr. Murat KARADEMİR –
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Sanat Tarihi Bölümü,
e-posta: karademir22@hotmail.com.tr
ORCID: 0000-0002-9776-3789
Konya / TÜRKİYE

Doç. Dr. Halim DEMİRYÜREK –
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İnsan ve
Toplum Bilimleri Fakültesi
e-posta: halim.demiryurek@bilecik.edu.tr
ORCID: 0000-0002-0731-4235
Bilecik / TÜRKİYE

Doç. Dr. Ömerül Faruk BÖLÜKBAŞI –
Marmara Üniversitesi, İnsan ve Toplum
Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü,
e-posta: faruk.bolukbasi@marmara.edu.tr
ORCID: 0000-0002-4868-2253
İstanbul / TÜRKİYE

Doç. Dr. Yenal Ünal –
Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Tarih Bölümü,
e-posta: yunal@bartin.edu.tr
ORCID: 0000-0002-4043-8424
Bartın / TÜRKİYE

Doç. Dr. Zehra ODABAŞI –
Selçuk Üniversitesi, / Edebiyat Fakültesi,
Tarih Bölümü,
e-posta: zehraodabasi@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0003-1890-4289
Konya / TÜRKİYE
Doç. Dr. Selçuk PEKER –
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ereğli
Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler
Eğitimi Bölümü,
e-posta: speker@erbakan.edu.tr
ORCID: 0000-0003-4841-3640
Konya / TÜRKİYE

Assoc. Prof. Dr. Sefer SOLMAZ –
Selçuk University, Faculty of Letters,
Department of History,
e-mail: ssolmaz@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0002-3581-1028
Konya / TÜRKİYE

Assoc. Prof. Dr. Murat KARADEMİR -
Selçuk University, Faculty of Letters, Art
History of Department,
e-mail: karademir22@hotmail.com.tr
ORCID: 0000-0002-9776-3789
Konya / TÜRKİYE

Assoc. Prof. Dr. Halim DEMİRYÜREK –
Bilecik Şeyh Edebali University, Faculty of
Humanities and Social Sciences,
e-mail: halim.demiryurek@bilecik.edu.tr
ORCID: 0000-0002-0731-4235
Bilecik / TÜRKİYE

Assoc. Prof.Dr. Ömerül Faruk BÖLÜKBAŞI -
Marmara University, Faculty of
Humanities and Social Sciences,
e-mail: faruk.bolukbasi@marmara.edu.tr
ORCID: 0000-0002-4868-2253
İstanbul / TÜRKİYE

Assoc. Prof. Dr. Yenal Ünal -
Bartın University, Faculty of Letters,
Department of History,
e-mail: yunal@bartin.edu.tr
ORCID: 0000-0002-4043-8424
Bartın / TÜRKİYE

Assoc. Prof. Dr. Zehra ODABAŞI –
Selçuk University, Faculty of Letters,
Department of History,
e-mail: zehraodabasi@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0003-1890-4289
Konya / TÜRKİYE
Assoc. Prof. Dr. Selçuk PEKER –
Necmettin Erbakan University, Eregli
Faculty of Education, Department of Social
Sciences and Turkish Language Teaching,
e-mail: speker@erbakan.edu.tr
ORCID: 0000-0003-4841-3640
Konya / TÜRKİYE

Dr. Kamil STACHOWSKI –
Jagiellonian Üniversitesi, Dilbilimi ve Diller Tarihi Bölümü,
e-posta: kamil.stachowski@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-5909-035X
Krakow / POLANYA

Dr. Pavel Rykin –
Rusya Bilimler Akademisi, Dilbilim Araştırmaları Enstitüsü, Rusya Dilleri Bölümü,
e-posta: pavryk@yandex.ru
ORCID: 0000-0001-7566-9591
St. Petersburg / RUSYA FEDERASYONU

Dr. Öğr. Üyesi Nurdin USEEV, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türkoloji Bölümü,
e-posta: nurdin.useev@manas.edu.kg
ORCID: 0000-0001-8989-8512
Bişkek / KIRGIZİSTAN

Doç. Dr. Fatih Numan KÜÇÜKBALLI,
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
e-posta: fatihnumankb@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4319-7299
Konya / TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Zafer SEVER –
Erzurum Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
e-posta: zafer.sever@erzurum.edu.tr
ORCID: 0000-0003-1876-0246
Erzurum / TÜRKİYE

Dr. Kamil STACHOWSKI –
Jagiellonian University, Department of the History of Languages and Linguistics,
e-mail: kamil.stachowski@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-5909-035X
Cracow / POLAND

Dr. Pavel Rykin –
Russian Academy of Sciences, Institute for Linguistic Studies, Department of Languages of Russia,
e-mail: pavryk@yandex.ru
ORCID: 0000-0001-7566-9591
St. Petersburg / RUSSIAN FEDERATION

Assist. Prof. Dr. Nurdin USEEV, Kyrgyz Turkish Manas University, Faculty of Humanities, Department of Turkology,
e-mail: nurdin.useev@manas.edu.kg
ORCID: 0000-0001-8989-8512
Bishkek / KYRGYZSTAN

Assoc. Prof. Dr. Fatih Numan KÜÇÜKBALLI, Selçuk Üniversity, Faculty of Letters, Department of Turkish Language and Literature,
e-mail: fatihnumankb@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4319-7299
Konya / TÜRKİYE

Assist. Prof. Dr. Zafer SEVER –
Erzurum Technical University, Faculty of Letters, Department of History,
e-mail: zafer.sever@erzurum.edu.tr
ORCID: 0000-0003-1876-0246
Erzurum / TÜRKİYE

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Abdülgani ARIKAN –
Selçuk Üniversitesi,
İletişim Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü, Fotoğrafçılık ve Grafik Anabilim Dalı,
e-posta: gani@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Abdullah TEMİZKAN –
Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü/Türk Tarihi Anabilim Dalı,
e-posta: abdullah.temizkan@ege.edu.tr
İzmir / TÜRKİYE

Prof. Dr. Abdurrahman ÖZKAN –
Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Dili Anabilim Dalı,
e-posta: aozkan@erbakan.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Abdurreşit Celil KARLUK –
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Uluslararası İlişkiler Bölümü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı,
e-posta: abdurresit.karluk@hbv.edu.tr,
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ahmet KANLIDERE –
Marmara Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı,
e-posta: ahkanlidere@hotmail.com
İstanbul / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ahmet ÖZCAN –
Milli Savunma Üniversitesi, Kara Harp Okulu, Tarih Bölümü,
e-posta: ahmet.ozcan@kho.msu.edu.tr
İstanbul / TÜRKİYE

ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Abdülgani ARIKAN –
Selcuk University, Faculty of Communication, Department of Radio, Television and Cinema, Department of Photography and Graphics,
e-mail: gani@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Abdullah TEMİZKAN –
Ege University, Institute of Turkish World Research, Turkish History Department,
e-mail: abdullah.temizkan@ege.edu.tr
Izmir / TÜRKİYE

Prof. Dr. Abdurrahman ÖZKAN –
Necmettin Erbakan University, Faculty of Social and Human Sciences, Department of Turkish Language and Literature, New Turkish Language Program,
e-mail: aozkan@erbakan.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Abdurreşit Celil KARLUK –
Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of International Relations,
e-mail: abdurresit.karluk@hbv.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ahmet KANLIDERE –
Marmara University, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Department of History,
e-mail: ahkanlidere@hotmail.com
Istanbul / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ahmet ÖZCAN –
National Defense University, Turkish Military Academy, History Program,
e-mail: ahmet.ozcan@kho.msu.edu.tr
Istanbul / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL –
Yeditepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü,
e-posta: ahmet.tasagil@yeditepe.edu.tr
İstanbul / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ali BORAN -
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Türk ve İslam Sanatı Anabilim Dalı,
e-posta: ali.boran@hbv.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ali TEMİZEL –
Selçuk Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi,
Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü,
e-posta: temizel46@yahoo.com
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ali Uzay PEKER –
Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Mimarlık Anabilim Dalı,
e-posta: peker@metu.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ali YAKICI –
Gazi Üniversitesi,
Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi,
Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi,
e-posta: yakici@gazi.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Arif SARIÇOBAN –
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, İngiliz Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı,
e-posta: saricobanarif@gmail.com
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Azmi ÖZCAN –
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü,
e-mail: azmiozcan@fsm.edu.tr
İstanbul / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL –
Yeditepe University, Faculty of Arts and Sciences, Department of History,
e-mail: ahmet.tasagil@yeditepe.edu.tr
Istanbul / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ali BORAN –
Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Letters, Art History Department, Turkish and Islamic Art Program,
e-mail: ali.boran@hbv.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ali TEMİZEL –
Selcuk University, Faculty of Letters, Department of Persian Language and Literature,
e-mail: temizel46@yahoo.com
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. li Uzay PEKER –
Middle East Technical University, Faculty of Architecture, Department of Architecture,
e-mail: peker@metu.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ali YAKICI –
Gazi University, Gazi Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences Education, Division of Turkish Language and Literature Education,
e-mail: yakici@gazi.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Arif SARIÇOBAN –
Selcuk University, Faculty of Letters, Department of English Language and Literature,
e-mail: saricobanarif@gmail.com
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Azmi ÖZCAN –
Fatih Sultan Mehmet Vakıf University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of History,
e-mail: azmiozcan@fsm.edu.tr
Istanbul / TÜRKİYE

Prof. Dr. Bayram ÜREKLİ –
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı,
e-posta: burekli@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Caner ARABACI –
KTO Karatay Üniversitesi,
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Tarih Bölümü,
e-posta: caner.arabaci@karatay.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ekrem ARIKOĞLU –
Kırgızistan TÜRKİYE Manas Üniversitesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü, Kırgızca-TÜRKİYE Türkçesi Bölümü,
e-posta: ekrem.arikoglu@manas.edu.kg,
Bişkek / KIRGIZİSTAN

Prof. Dr. Emine YILMAZ –
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Dili Anabilim Dalı,
e-posta: eminey@hacettepe.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Enderhan KARAKOÇ –
Selçuk Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo,
Televizyon ve Sinema Bölümü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı,
e-posta: enderhan@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Erdoğan ALTINKAYNAK –
Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı,
e-posta: erdoganaltinkaynak@ardahan.edu.tr
Ardahan / TÜRKİYE

Prof. Dr. Fehmi KARASİOĞLU, Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı,
e-posta: fehmi@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Bayram ÜREKLİ –
Selcuk University, Faculty of Letters, Department of History,
e-mail: burekli@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Caner ARABACI –
KTO Karatay University, Faculty of Economics, Administrative and Social Sciences, Department of History,
e-mail: caner.arabaci@karatay.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ekrem ARIKOĞLU –
Kyrgyz Turkish Manas Universıty, Department of Translations, Kyrgyz-Turkish Program
e-mail: ekrem.arikoglu@manas.edu.kg,
Bishkek / KYRGYZSTAN

Prof. Dr. Emine YILMAZ –
Hacettepe University, Faculty of Letters, Department of Turkish Language and Literature,
e-mail: eminey@hacettepe.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Enderhan KARAKOÇ –
Selcuk University, Faculty of Communication, Department of Radio, Television and Cinema, Department of Communication Sciences,
e-mail: enderhan@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Erdoğan ALTINKAYNAK –
Ardahan University, Faculty of Humanities and Literature, Department of Turkish Language and Literature, Department of Turkish Folk Literature,
e-mail: erdoganaltinkaynak@ardahan.edu.tr
Ardahan / TÜRKİYE

Prof. Dr. Fehmi KARASİOĞLU –
Selcuk University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Business Administration,
e-mail: fehmi@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Feyzan GÖHER –
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı, Müzikoloji Bölümü, Müzikoloji Anabilim Dalı,
e-posta: feyzan_goher@yahoo.com
Niğde / TÜRKİYE

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN –
Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Lehçeleri Anabilim Dalı,
e-posta: gurergulsevin@gmail.com,
İzmir/TÜRKİYE

Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU –
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı,
e-posta: telliogluibrahim@gmail.com
Samsun / TÜRKİYE

Prof. Dr. İlhami DURMUŞ –
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı,
e-posta: ilhami.durmus@hbv.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. İrfan YILDIZ –
Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anasanat Dalı,
e-posta: irfanyildiz21@gmail.com
Diyarbakır / TÜRKİYE

Prof. Dr. Konuralp ERCİLASUN –
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Yakınçağ Anabilim Dalı,
e-posta: konuralp.ercilasun@hbv.edu.tr,
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL –
İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
e-posta: m.koksal@iku.edu.tr
İstanbul / TÜRKİYE

Prof. Dr. Feyzan GÖHER –
Niğde Ömer Halisdemir University, Turkish Classical Music Conservatoire, Department of Musicology,
e-mail: feyzan_goher@yahoo.com
Nigde / TÜRKİYE

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN –
Ege University, Institute of Turkish World Research, Department of Turkish Language and Dialects,
e-mail: gurergulsevin@gmail.com
Izmir / TÜRKİYE

Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU –
Ondokuz Mayıs University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of History,
e-mail: telliogluibrahim@gmail.com
Samsun/TÜRKİYE

Prof. Dr. İlhami DURMUŞ –
Ankara Hacı Bayram Veli University,
Faculty of Letters,
Department of History,
e-mail: ilhami.durmus@hbv.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. İrfan YILDIZ –
Dicle University, Ziya Gökalp Faculty of Education,
Fine Arts Education Department,
e-mail: irfanyildiz21@gmail.com
Diyarbakır / TÜRKİYE

Prof. Dr. Konuralp ERCİLASUN –
Ankara Hacı Bayram Veli University,
Faculty of Letters,
Department of History,
e-mail: konuralp.ercilasun@hbv.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL –
İstanbul Kültür University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Turkish Language and Literature,
e-mail: m.koksal@iku.edu.tr
Istanbul / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mehmet KIRBIYIK –
Necmettin Erbakan Üniversitesi,
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü,
Türk Dili ve Edebiyatı
Eğitimi Anabilim Dalı,
e-posta: mkirbiyik@hotmail.com
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mehmet TEMEL –
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı,
e-posta: mtemel@mu.edu.tr
Muğla / TÜRKİYE

Prof. Dr. Muharrem ÇEKEN –
Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Türk ve İslam Sanatları Anabilim Dalı,
e-posta: mceken@gmail.com
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mustafa BALCI –
İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Dili Anabilim Dalı,
e-posta: mustafabalci@istanbul.edu.tr
İstanbul / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mustafa DEMİRCİ –
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı,
e-posta: mdemirci@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mustafa UYAR –
Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü, Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı,
e-posta: uyar@ankara.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Naciye YILDIZ –
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi,
e-posta: naciye.yildiz@hbv.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mehmet KIRBIYIK –
Necmettin Erbakan University, Ahmet Kelesglu Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences Education, Turkish Language and Literature Education Program,
e-mail: mkirbiyik@hotmail.com
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mehmet TEMEL –
Mugla Sıtkı Kocman University, Faculty of Letters,
Department of History,
e-mail: mtemel@mu.edu.tr
Mugla / TÜRKİYE

Prof. Dr. Muharrem ÇEKEN –
Ankara University, Faculty of Languages, History and Geography, Art History Department,
e-mail: mceken@gmail.com
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mustafa BALCI –
Istanbul University, Faculty of Letters, Department of Turkish Language and Literature,
e-mail: mustafabalci@istanbul.edu.tr
Istanbul / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mustafa DEMİRCİ, Selcuk University, Faculty of Letters, Department of History,
e-mail: mdemirci@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mustafa UYAR -
Ankara University, Faculty of Languages, History and Geography, Department of History,
e-mail: uyar@ankara.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Naciye YILDIZ –
Ankara Hacı Bayram Veli University,
Faculty of Letters,
e-mail: naciye.yildiz@hbv.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Naile HACIZADE –
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü, Rus Dil Bilimi Anabilim Dalı,
e-posta: nailehacizade@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Nurettin DEMİR –
Hacettepe Üniversitesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü-Güney-Doğu Türk Lehçeleri Ve Edebiyatları Anabilim Dalı,
e-posta: demirn@hacettepe.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Nurgül KILINÇ –
Selçuk Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Moda Tasarımı Bölümü-Moda Tasarımı Anabilim Dalı,
e-posta: nkilinc@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Orhan YAVUZ –
Selçuk Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü-
Yeni Türk Dili Anabilim Dalı,
e-posta: orhanyavuz@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Osman ERAVŞAR –
Akdeniz Üniversitesi,
Sanat Tarihi Bölümü-Ortaçağ Arkeolojisi Anabilim Dalı,
e-posta: eravsar@yahoo.com
Antalya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Osman Gazi ÖZGÜDENLİ –
Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü-Türk Tarihi Anabilim Dalı,
e-posta: gaziosman@hotmail.com
İstanbul / TÜRKİYE

Prof. Dr. Osman KARATAY –
Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü-Türk Tarihi Anabilim Dalı,
e-posta: karatay.osman@gmail.com
İzmir / TÜRKİYE

Prof. Dr. Naile HACIZADE –
Selcuk University, Faculty of Letters, Department of Russian Language and Literature,
e-mail: nailehacizade@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Nurettin DEMİR –
Hacettepe University, Department of Contemporary Turkish Dialects and Literatures-Department of South-Eastern Turkish Dialects and Literatures,
e-mail: demirn@hacettepe.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Nurgül KILINÇ –
Selcuk University, Selcuk University, Fashion Design Department-Fashion Design Department,
e-mail: nkilincselcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Orhan YAVUZ –
Selcuk University, Department of Turkish Language and Literature-Department of New Turkish Language,
e-mail: orhanyavuz@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Osman ERAVŞAR –
Akdeniz University, Art History Department-Medieval Archeology Department,
e-mail: eravsar@yahoo.com
Antalya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Osman Gazi ÖZGÜDENLİ –
Marmara University,
Institute of Turkic Studies-Department of Turkish History,
e-mail: gaziosman@hotmail.com
Istanbul / TÜRKİYE

Prof. Dr. Osman KARATAY –
Ege University, Institute of Turkic World Studies-Department of Turkish History,
e-mail: karatay.osman@gmail.com
Izmir / TÜRKİYE

Prof. Dr. Osman KUNDURACI –
Selçuk Üniversitesi, Sanat Tarihi Bölümü-Genel Sanat Tarihi Anabilim Dalı,
e-posta: okunduraci@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ömer Soner HUNKAN –
Trakya Üniversitesi, Tarih Bölümü-Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı,
e-posta: osonerhunkan@trakya.edu.tr
Tekirdağ / TÜRKİYE

Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU –
Hacettepe Üniversitesi, Türk Halkbilimi Bölümü-Türk Halkbilimi Anabilim Dalı,
e-posta: ozkul@hacettepe.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Peter Benjamin GOLDEN –
Rutgers Üniversitesi, Center for Middle Eastern Studies,
e-posta: pgolden@andromeda.rutgers.edu
Columbia / ABD

Prof. Dr. Refik TURAN –
Gazi Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü,
Tarih Eğitimi Anabilim Dalı,
e-posta: rturan@gazi.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Rıfat KÜTÜK –
Atatürk Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü-Türk Dili Ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı,
e-posta: rifatkutuk@atauni.edu.tr
Erzurum / TÜRKİYE

Prof. Dr. Semra TUNÇ –
Selçuk Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı,
e-posta: setunc@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Osman KUNDURACI -Selçuk University, Department of Art History-Department of General Art History, e-mail: okuduraci@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Ömer Soner HUNKAN –
Trakya University, Department of History-Department of Medieval History,
e-mail: osonerhunkan@trakya.edu.tr
Tekirdağ / TÜRKİYE

Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU –
Hacettepe University, Department of Turkish Folklore-Department of Turkish Folklore,
e-mail: ozkul@hacettepe.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Peter Benjamin GOLDEN –
Rutgers University, Center for Middle Eastern Studies,
e-mail: pgolden@andromeda.rutgers.edu,
Columbia / ABD

Prof. Dr. Refik TURAN –
Gazi University, Department of Turkish and Social Sciences Education-Department of History Education,
e-mail: rturan@gazi.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Rıfat KÜTÜK –
Atatürk University, Department of Turkish and Social Sciences Education-Department of Turkish Language and Literature Education,
e-mail: rifatkutuk@atauni.edu.tr
Erzurum / TÜRKİYE

Prof. Dr. Semra TUNÇ –
Selçuk University, Department of Turkish Language and Literature-Department of Ancient Turkish Literature,
e-mail: setunc@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Sinan GÖNEN –
Selçuk Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı,
e-posta: sgonen@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Talip DOĞAN –
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü/Yeni Türk Dili Anabilim Dalı,
e-posta: ogan@erbakan.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Tasin GEMİL –
Babeş-Bolyai Üniversitesi, Institute of Turkology and Central-Asian Studies,
e-posta: tgemil@yahoo.com
Cluj-Napoca / ROMANYA

Prof. Dr. Ufuk Deniz AŞCI –
Selçuk Üniversitesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü-Yeni Türk Dili Anabilim Dalı,
e-posta: ufukdenizasci@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Varis ÇAKAN –
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
Tarih Bölümü,
Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı,
e-posta: varis.cakan@hbv.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mehmet Vedat GÜRBÜZ –
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Tarih,
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı,
e-posta: mvgurbuz@ybu.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Yaşar SEMİZ –
Selçuk Üniversitesi, Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü-Turizm ve Otel İşletmeciliği,
e-posta: ysemiz@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Sinan GÖNEN –
Selçuk University, Department of Turkish Language and Literature-Department of Turkish Folk Literature,
e-mail: sgonen@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Talip DOĞAN –
Necmettin Erbakan University, Department of Turkish Language and Literature-Department of New Turkish Language,
e-mail: tdogan@erbakan.edu.tr,
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Tasin GEMİL –
Babeş-Bolyai University, Institute of Turkology and Central-Asian Studies,
e-mail: tgemil@yahoo.com
Cluj-Napoca / ROMANIA

Prof. Dr. Ufuk Deniz AŞCI –
Selçuk University, Department of Turkish Language and Literature-Department of New Turkish Language,
e-mail: ufukdenizasci@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Varis ÇAKAN –
Ankara Hacı Bayram Veli University, Department of History-Department of General Turkish History,
e-mail: varis.cakan@hbv.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mehmet Vedat GÜRBÜZ - Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Tarih, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı, e-mail: mvgurbuz@ybu.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Yaşar SEMİZ –
Selcuk University, Department of Restaurant and Catering Services-Tourism and Hotel Management,
e-mail: ysemiz@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Yılmaz KOÇ –
Selçuk Üniversitesi, Alman Dili Ve Edebiyatı Bölümü-Alman Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı,
e-posta: ykoc@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Yunus KOÇ –
Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü,
e-posta: yunusk@hacettepe.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Yusuf KÜÇÜKDAĞ –
KTO Karatay Üniversitesi, Tarih Bölümü-Tarih Programı,
e-posta: yusuf.kucukdag@karatay.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Zeki KAYMAZ –
Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü-Türk Dili ve Lehçeleri Anabilim Dalı,
e-posta: zeki.kaymaz@ege.edu.tr
İzmir / TÜRKİYE

Doç. Dr. Bilal DEDEYEV –
Bakü Mühendislik Üniversitesi, Umumi Fenler Bölümü,
e-posta: bdedeyev@beu.edu.az
Bakü / AZERBAYCAN

Doç. Dr. Çağatay BENHÜR –
Selçuk Üniversitesi,
Tarih Bölümü,
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı,
e-posta: cbenhur@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Doç. Dr. Galina MISKINIENE –
Vilnius Üniversitesi,
Baltık Araştırmaları Bölümü,
e-posta: galina.miskiniene@flf.vu.lt
Vilnius / LİTVANYA

Prof. Dr. Yılmaz KOÇ –
Selcuk University, Department of German Language and Literature-Department of German Culture and Literature,
e-mail: ykoc@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Yunus KOÇ -
Hacettepe University, Institute of Turkic Studies,
e-mail: yunusk@hacettepe.edu.tr
Ankara / TÜRKİYE

Prof. Dr. Yusuf KÜÇÜKDAĞ –
KTO Karatay University, Department of History-History Program,
e-mail: yusuf.kucukdag@karatay.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Zeki KAYMAZ –
Ege University, Institute of Turkish World Studies-Department of Turkish Language and Dialects,
e-mail: zeki.kaymaz@ege.edu.tr
Izmir / TÜRKİYE

Assoc. Dr. Bilal DEDEYEV –
Baku Engineering University, Department of General Sciences,
e-mail: bdedeyev@beu.edu.az
Baku / AZERBAIJAN

Assoc. Dr. Çağatay BENHÜR –
Selçuk University, Department of History-Department of History of the Republic of Turkey,
e-mail: cbenhur@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Assoc. Dr. Galina MISKINIENE –
Vilnius University, Department of Baltic Studies,
e-mail: galina.miskiniene@flf.vu.lt
Vilnius / LITHANIA

Doç. Dr. Gülay APA KURTİŞOĞLU –
Trakya Üniversitesi,
Sanat Tarihi Bölümü-Türk ve İslam Sanatları Anabilim Dalı,
e-posta: gulayapa@trakya.edu.tr
Edirne / TÜRKİYE

Doç. Dr. Hakan KUYUMCU –
Selçuk Üniversitesi, Urdu Dili ve Edebiyatı Bölümü-Urdu Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı,
e-posta: hkuyumcu@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Doç. Dr. Marzena GODZINSKA –
Varşova Üniversitesi, Faculty of Oriental Studies Department of Turkish and Inner Asian Peoples,
e-posta: m.godzinska@uw.edu.pl
Varşova / POLONYA

Doç. Dr. Mehmet YASTI –
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü-Eski Türk Dili Anabilim Dalı,
e-posta: mehmetyasti42@gmail.com
Konya / TÜRKİYE

Doç. Dr. Murat KARADEMİR –
Selçuk Üniversitesi, Sanat Tarihi Bölümü-Türk Dünyası ve Ortaçağ Kültürleri Arkeolojisi,
e-posta: mkarademir@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÇIPAN –
Selçuk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü-Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı,
e-posta: mcipan@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Rıdvan ÖZTÜRK –
Necmettin Erbakan Üniversitesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü-Türk Dili Ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı,
e-posta: ridvanozturk1961@gmail.com,
Konya / TÜRKİYE

Assoc. Dr. Gülay APA KURTİŞOĞLU –
Trakya University, Department of Art History-Department of Turkish and Islamic Arts,
e-mail: gulayapa@trakya.edu.tr
Edirne / TÜRKİYE

Assoc. Dr. Hakan KUYUMCU –
Selcuk University, Department of Urdu Language and Literature-Department of Urdu Language and Literature,
e-mail: hkuyumcu@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Assoc. Dr. Marzena GODZINSKA,
University of Warsaw, Faculty of Oriental Studies Department of Turkish and Inner Asian Peoples,
e-mail: m.godzinska@uw.edu.pl
Warsaw / POLAND

Assoc. Dr. Mehmet YASTI -
Necmettin Erbakan University, Department of Turkish Language and Literature-Department of Old Turkish Language,
e-mail: mehmetyasti42@gmail.com
Konya / TÜRKİYE

Assoc. Dr. Murat KARADEMİR, Selcuk University, Department of Art History-Archeology of the Turkish World and Medieval Cultures,
e-mail: mkarademir@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Dr. Instructor Member Mustafa ÇIPAN -
Selcuk University, Institute of Turkic Studies-Turkish Language and Literature Department,
e-mail: mcipan@selcuk.edu.tr
Konya / TÜRKİYE

Dr. Instructor Member Rıdvan ÖZTÜRK –
Necmettin Erbakan University, Department Of Turkish And Social Sciences Education-Department Of Turkısh Language And Literature Educatıon,
e-mail: ridvanozturk1961@gmail.com
Konya / TÜRKİYE

SELÇUK TÜRKİYAT, ARALIK / DECEMBER 2023; 60

İÇİNDEKİLER / CONTENTS
ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Türk Resminde Onlar Grubu Ressamlarının Resimlerindeki Renk Yapılarının İncelenmesi
Education in Turkey in the Shadow of the Second World War
01-24
Emine Nur YILMAZ ARIKAN & Orhan DİKENER
***
Sencer / Sancar Adı Üzerine Bir Görüş
An Opinion on the Name of Sanjar / Sandjar
25-34
Cihan PİYADEOĞLU
***
Seyf b. Muhammed Yakûb el-Herevî'nin Târîhnâme-i Herât Adlı Eserin Muhtevasına Dair Bir Değerlendirme
An Evaluation of the Content of Seyf bin Muhammed Yakûb el-Herevî's Work Named Târîhnâme-i Herât
35-48
Yusuf Ziya SÖYLEMEZ
***
XVI. Yüzyıl İstanbul'unda Tekke ve Saray Şeyh ve Bânî Arasındaki Yakınlığın Mahiyeti Üzerine Bir Değerlendirme
Dervish Lodge and Palace in the Sixteenth-Century Istanbul an Evaluation on the Nature of the Closeness Between the Sheikh and the Patron
49-78
Ayşe BÖLÜKBAŞI
***
Savaş, Göç ve İskân: 1575 Yılında Amasya ve Yöresinde Şarklı Oymaklar
War, Migration and Settlement: Eastern Oymaks in Amasya and its Vicinity
79-95
Davut ŞAHBAZ
***
Modernization Efforts of Prussia and the Ottoman Empire in Army and Military Education and the impact of Prussia on Ottoman Military Education
Prusya ve Osmanlı Devleti'nin Ordu ve Askeri Eğitimlerinde Modernleşme Çabaları İle Osmanlı Askeri Eğitimi Üzerinde Prusya Etkisi
97-132
Özge KURŞUN TÜKENMEZ
***

Yaşam Çiçeği ve Osmanlı Cami Mimarisine Yansımaları
Flower of Life and Its Reflections on Ottoman Mosque Architecture
133-152
Burak Muhammet GÖKLER
***
Kırgızistanlı Şair ve Yazar Usmon Temur
Usmon Temur is a Poet and Writer of Kyrgyzstan
153-170
Erdal AYDOĞMUŞ
***
Doğu Türkistan'dan 1949 Büyük Göçü ve Erkin Alptekin'in Kısa Tercüme-i Hâli
The 1949 Great Migration from East Turkestan and the Short Biography of Erkin Alptekin
171-201
Ömer KUL
***
A Group of Urartu Pins from the Ahlat, Erzurum, and Van Archeology Museums
Ahlat, Erzurum ve Van Arkeoloji Müzelerinden
Bir Grup Urartu İğnesi
203-225
Davut YİĞİTPAŞA
***
Türk Edebiyatında Nur-ı Muhammedî Konulu Eserler ve Çağatayca Nur-name – 2
Works on Nur-ı Muhammedi in Turkish Literature and Nur-name 2 in Chagatai
227-243
Perihan ÖLKER
***
Tarama Sözlüğü'ndeki Renk İfade Eden Sözcüklerin Kuruluşu Üzerine
On the Constitution of Color Words in the Tarama Sözlüğü
245-266
Gülsüm KIRBAŞ
***
'Bağlam, Nasıl Terim Üretir?': Osmanlı'daki Türkçe Matematik Terimlerinin Oluşumuna İşlevsel (Bağlamsal) Yaklaşım Temelli Bir Bakış
'How Does Context Generate Term?' - A Functional (Contextual) Approach-Based Overview to the Formation of Turkish Mathematical Terms in the Ottoman Empire
267-291
Şermin KALAFAT
***
Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programları Ekseninde Köktürk Yazıtları
Köktürk Inscriptions in the Axis of Secondary Education Turkish Language and Literature Course Teaching Programs
293-306
Metin OKTAY

Türkçe Bilimsel Metinlerde Tanıtlayıcıların İşlevleri
Function of Evidentials in Turkish Scientific Texts
307-326
Esra AYDIN & Kamil İŞERİ & İzel IŞIK & Ece ESMİOĞLU
***
Language Policy in Turkic States and Societies Historical Aspect
Türk Devlet ve Topluluklarının Dil Politikalarına Tarihsel Bakış
327-352
Elçin İBRAHİMOV
***
Gülten Akın'ın Mevsimsel Döngüyü İşlediği Şiirlerinde Toplumcu Gerçekçi Poetikanın İzleri
Traces of Social Realistic Poetics in Gülten Akin's Poems Which Work on the Seasonal Cycle
353-378
Gökay DURMUŞ
***
Being a Young Speaker of the Gagauz Language in Post-Soviet Context
Sovyet Sonrası Bağlamında Genç Bir Gagauzca Konuşuru Olmak
379-397
Kayhan İNAN & Gülin DAĞDEVİREN KIRMIZI
***

KİTAP TANITIMLARI / BOOK REVIEWS

Moğollarda Kadın, Evlilik ve Dış Siyaset
Subaşı, Ömer, (2021), Moğollarda Kadın, Evlilik ve Dış Siyaset, Selenge Yayınları, İstanbul. ISBN: 978-625-74-5926-6, 1. Baskı, 344 s.
399-408
Bayram Arif KÖSE
***

SELÇUKTÜRKİYAT
Aralık / December 2023; (60): 171-201
e-ISSN 2458-9071
Doi: 10.21563/sutad.1405249

Araştırma Makalesi / Research Article

Doğu Türkistan'dan 1949 Büyük Göçü ve Erkin Alptekin'in Kısa Tercüme-i Hâli

The 1949 Great Migration from East Turkestan and the Short Biography of Erkin Alptekin

***Ömer KUL* ***

Öz

949 yılında Çin'de Mao Ze-dong liderliğinde Komünistler iktidara gelince Doğu Türkistanlı ileri gelenler ülkeden ayrılmak zorunda kalmıştır. Zikredilen dönemde henüz 12 yaşında olan Erkin Alptekin ise göçe ailesinden önce başlamış, Türkiye'ye yerleşmesi sonucunda ise kendisini zorluklarla geçecek bir hayat mücadelesinin içerisinde bulmuştur. Bu çalışma ile Erkin Alptekin'in ailesi, doğumu, çocukluğu, evlenmesi, göç yolculuğu, Türkiye'ye yerleşmesi, eğitimi, mesleki yaşantısı yanında Doğu Türkistan davasını Batı ülkelerinde tanıtma mücadelesi ortaya konulmaya çalışmıştır. Bununla birlikte Erkin Alptekin'in kurduğu veya kurulmasında etkin rol aldığı sivil toplum kuruluşları yanında kaleme aldığı kitap, makale, katıldığı konferanslar ve hakkında yazılanlar bu çalışma ile değerlendirilme gayretinde olunmuştur. Bu çalışmada ayrıca, Erkin Alptekin ile yapılan görüşmeler esas alınarak 85 yıllık hayatı ve 1949 yılında Doğu Türkistan'dan göçü genel hatlarıyla değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler:
Erkin Alptekin, Doğu Türkistan, Göç, Lobi, Biyografi.

Abstract

When the Communists came to power under the leadership of Mao Zedong in China in 1949, the East Turkestan notables had to leave the country. Erkin Alptekin, who was only 12 years old at that time, began to migrate before his family, and because of settling in Turkiye, he found himself in a struggle for life that would pass with difficulties. In this study, Erkin Alptekin's family, birth, childhood, marriage, immigration journey, settling in Turkiye, education, career life as well as his struggle to promote the East Turkestan ideal in Western countries were tried to be revealed. In addition, the non-governmental organizations he founded or took an active role in the establishment as well as his books and articles, conferences he attended and the articles written about Erkin Alptekin, were tried to be evaluated with this study. In this study also, interviews with Erkin Alptekin were taken as a basis, and this way, his 85 years of life and his 1949 migration from East Turkestan were evaluated in general terms.

Keywords:
Erkin Alptekin, East Turkestan, Immigration, Lobby, Biography.

** Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü*
omer.kul@istanbul.edu.tr
ORCID: 0000-0002-6905-4811
İstanbul / TÜRKİYE

** Assoc. Prof. Dr., Istanbul University, Institute of Turkiat Studies*
omer.kul@istanbul.edu.tr
ORCID: 0000-0002-6905-4811
İstanbul / TÜRKİYE

Başvuru/Submitted: *19/01/2023*
Kabul/Accepted: *05/12/2023*

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Makale Bilgileri

Atıf: Kul, Ö. (2023). Doğu Türkistan'dan 1949 Büyük Göçü ve Erkin Alptekin'in Kısa Tercüme-i Hâli. *Selçuk Türkiyat*, (60): 171-201.
Etik Kurul Kararı: *Etik Kurul Kararından muaftır.*
Katılımcı Rızası: *Katılımı yok.*
Mali Destek: *Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.*
Çıkar Çatışması: *Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.*
Telif Hakları: *Çalışmada kullanılan görsellerle ilgili telif hakkı sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır.*
Değerlendirme: *İki dış hakem / Çift taraflı körleme.*
Benzerlik Taraması: *Yapıldı – iThenticate.*
Etik Beyan: *sutad@selcuk.edu.tr, selcukturkiyat@gmail.com*
Lisans: *Bu eser Creative Commons Atıf-GayrıTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı ile lisanslanmıştır.*

Article Information

Ethics Committee Approval: *It is exempt from the Ethics Committee Approval.*
Informed Consent: *No participants.*
Financial Support: *The study received no financial support from any institution or project.*
Conflict of Interest: *No conflict of interest.*
Copyrights: *The required permissions have been obtained from the copyright holders for the images and photos used in the study.*
Assessment: *Two external referees / Double blind.*
Similarity Screening: *Checked – iThenticate.*
Ethical Statement: *selcukturkiyat@gmail.com, fatihnumankb@selcuk.edu.tr*
License: *Content of this Journal is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)*

Giriş

Tarihin en dramatik göç hadiselerinden bir olan 1949 Doğu Türkistan büyük göçü birçok insanın hayatını etkilemiş, dış dünyaya çıkabilenler bir taraftan hayata tutunabilme mücadelesi verirken diğer taraftan davalarına taraftar bulabilme, Doğu Türkistan meselesini BM gündemine taşıyabilme ve kurdukları sivil toplum örgütleriyle hür dünyada Doğu Türkistan'da yaşanılanları dile getirebilme gayretinde olmuştur. Bu minvalde araştırma konusu Doğu Türkistan'dan yapılan 1949 büyük göçü ile hür dünyaya çıkan Erkin Alptekin'in kısa biyografisi olarak belirlenmiştir. Çalışmada hem literatürden hem de bizzat Erkin Alptekin ile yapılan şahsi görüşmelerden istifade edilmiştir. Bu bağlamda çalışma, Erkin Alptekin'in daha önce hiçbir çalışmaya konu edilmemiş hususi arşivi, kendisiyle ilgili hiçbir yerde daha önce yazılmamış bilgileri ihtiva etmesi açısından da önem arz etmektedir. Doğu Türkistanlılar arasında "aksakal" olarak ifade edilen Erkin Alptekin'in hayatının çalışmaya konu edilmesi hem kendisinin daha yakinen tanınmasını hem de onun hayatını öğrenecek olan genç nesillerin onun mücadelesinden dersler çıkarması yönünden de önem arz etmektedir. Bu bağlamda Erkin Alptekin Beye elindeki bilgi ve belgeleri bizimle paylaşma nezaketi gösterdiği, zaman ayırıp sorularımıza içtenlikle cevap verdiği için teşekkür ediyoruz.

Bilindiği üzere Doğu Türkistan, 1759 yılındaki Çin istilası ile arada 1933 ve 1944'te, iki kısa ömürlü bağımsız devlet kurulmasına rağmen, günümüze kadar süregelen bir esaret hayatı yaşamaktadır. Doğu Türkistan bilindiği üzere 1759 ve 1863 yılları arasında I. Mançu, 1879-1911 yılları arasında da II. Mançu ve 1911-1949 yılları arası da Milliyetçi Çin Partisi (Guomingdang) hâkimiyetinde kalmıştır. 1949 yılında Komünist Çin'in Kızıl ordu birlikleri bütün Çin'i işgal etmeye başlaması üzerine, Doğu Türkistan'daki Müslüman-Türk liderler, Komünistlere karşı koyacak güçte olmadıkları düşüncesiyle topluca dış ülkelere göç etmeye karar vermiştir (Alptekin, 1990, s. 6).

Göç güzergâhı için fikirler ileri sürülmüş ve bu konuda birkaç toplantı yapılmıştır. Toplantıda bir kısım liderler vatanı ve milleti dışarıda savunup ya da dış yardım ile kurtarmaya çalışmak, bazıları da yurtlarından ayrılmama taraftarı olmuştur (E. Alptekin, 1990, s.6). Birkaç toplantı neticesinde Kazak Türklerinin dağ, Uygur Türklerinin ise gidilebilecek yere kadar motorize araçlarla, akabinde ise yaya ve hayvanlarla yola devam edilmesine karar verilmiştir. Canımhan Hacı liderliğindeki Kazak Türkleri kafilesi 11 Eylül 1949 tarihinde Urumçi'yi terk ederek, Guçungze kasabasında Osman Batur'la birleşerek 12 Ekim 1949 tarihinde Barköl'e doğru hareket etmiştir. Mehmet Emin Buğra liderliğindeki Uygur Türkleri kafilesi 17 Eylül 1949 tarihinde, İsa Yusuf Alptekin ise 20 Eylül 1949 gecesi saat 12'de Urumçi'den ayrılmıştır. İki kafile 22 Eylül'de Kuçar şehrinde buluşmuştur (İ. Y. Alptekin, 1990, s. 6).

Uygur Türklerinden müteşekkil her iki kafile 27 Eylül 1949 tarihinde Kaşgar'a, 1 Ekim'de Kaşgar'dan ayrılıp 16 Ekim'de Kökyar'a ulaşılmıştır. 19 Ekim'de Kökyar'dan ayrılıp Pusa kasabasına varılmıştır. Burada iki gün beklendikten sonra yola çıkılmıştır. Göç kafilesi Pusa'dan ayrıldıktan sonra, Akmescit denen kasabaya gelmiştir (İ. Y. Alptekin, 2010, s. 567). Kafile 28 Ekim'de sınır kapısı Kökart'a, sonrasında Hindistan'ın

Ladak şehrine ulaşmıştır. Mehmet Emin Buğra ve İsa Yusuf Alptekin, Ladak şehrine ulaştıktan sonra, ilk olarak Komünist Çinlilerden kaçıp buraya gelebilen vatandaşlarının bir listesini hazırlamıştır. Ladak'a kadar ulaşabilenlerden kadın, erkek ve çocuk olmak üzere toplam 49 kişinin el ve ayakları donmuş, yapılan ameliyatlarla el ve ayak parmakları kesilmek zorunda kalınmıştır. Durumları ağır olanlar Keşmir'in başkenti Srinagar'a gönderilmiştir. Keşmir ve Hindistan hükümetleri Doğu Türkistanlı göçmenlere transit geçme kaydıyla sığınma hakkı tanıdığından Mehmet Emin Buğra ve İsa Yusuf Alptekin yeni bir yurt bulabilmek amacıyla bazı teşebbüslerde bulunmuştur. Hindistan Hükümeti'nin uzun süreli ülkede kalınmasına izin vermeyeceği ihtimaline karşılık Alptekin, vatandaşlarına bir yer bulabilmek için Suudi Arabistan, Mısır ve Türkiye'ye seyahat edip, görüşmeler yapmaya karar vermiştir (E. Alptekin, 1990, s. 7-9).

Hazırlıklarını tamamlayan İsa Yusuf Alptekin, 6 Ağustos 1951 tarihinde Hindistan'ın başkenti Yeni Delhi'ye buradan da Bombay'a gelmiştir. 29 Ağustos'ta Bombay'dan yola çıkan İsa Bey, 5 Eylül'de Suudi Arabistan'a ulaşmış ve 8 Eylül 1951 tarihinde yurttaşlarıyla bir toplantı gerçekleştirmiştir. Göç kafilelerinin durumlarını aktarmak ve destek bulabilmek için gazetelere ziyaretlerde bulunmuştur. 29 Eylül 1951 tarihinde Kraliyet Teşrifat Müdürü Fuat Şakir Bey'in gayretleriyle Melik Abdülaziz bin Suud ile görüşen Alptekin, Suudi Arabistan'da bulunduğu sürece ricalarına bir cevap alamamıştır. Alptekin vakit kaybetmemek için Mısır'a gitmek üzere 22 Ekim 1951 tarihinde yola çıkmış, 25 Ekim'de Kahire'ye ulaşmış, Mısır hükümetine de aynı ricalarda bulunmuştur. Mısır hükümetinden de olumlu bir cevap alamayan Alptekin, 6 Ocak 1952 tarihinde Türkiye'ye hareket etmiştir (İ. Y. Alptekin, 2007, s. 33, 35, 40-41, 50).

İsa Yusuf Alptekin, Türkiye'de Mehmet Emin Buğra ile buluşmuş ve bundan sonraki faaliyetleri beraber yürütmüştür. Dönemin milletvekilleri, bakanları, genel müdürleri, dernek ve vakıf başkanları ile yapılan görüşmelerde Hindistan'daki Doğu Türkistanlıların Türkiye'ye iskânlı göçmen olarak kabul edilmeleri ricasında bulunulmuştur. Alptekin bu göçmenler adına Ankara'ya gelerek onların Türkiye'ye kabulünü ve 200 kadar öğrencinin de Türkiye'de okutulmasını Türk makamlarından rica etmiştir. İsa Yusuf Alptekin ve Mehmet Emin Buğra'nın yoğun çalışma ve girişimleri sonucu Türk Hükümeti 13 Mart 1952 tarihli ve 3232-0-3035/ 12765 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 1850 Doğu Türkistanlının serbest ve iskânlı göçmen olarak Türkiye'ye kabul edilmesine karar verilmiştir. Alptekin ve ailesi ise Haziran 1954'te Türkiye'ye yerleşmiştir[1]. Alptekin 27 Kasım 1957 tarihinde serbest göçmen olarak Türk vatandaşlığına müracaat etmiş ve bakanlar kurulunun 4 Aralık 1957 tarih ve 1712-1958-11126 sayılı kararıyla vatandaşlığa kabul edilmiştir (E. Alptekin, 1990, s. 15-17, 23, 27; Kul, 2020, s. 88-89).

[1] Doğu Türkistan'dan göç ve göçmenlerin Türkiye'ye yerleştirilmesi hakkında geniş bilgi için bk. (Kul, 2019, s. 13-23, 141-150; Kul, 2007; Tuncer, 2017, s. 102-111; Kul & Emin, 2011, s. 103-130; Sağlam, 2022, s. 233-244; Kul- Tuncer, 2015, s. 193-231; Kul, 2009; Kul, 2022, s. 120-146; Tuncer- Kul, 2023, s. 349-372; Kul, 2020, s. 473-497; Tuncer, 2015).

A. Erkin Alptekin'in Ailesi, Doğumu, Çocukluğu ve Eğitim Hayatı

Erkin Alptekin'in babası İsa Yusuf Alptekin ve dedeleri, Doğu Türkistan'ın Kaşgar şehrinin Yenihisar'ın Saylık, Saghan ve Kazancırık köylerindendir. Büyük dedelerin isimleri: Şeyh Hazret, Kasım Hacı Muhammed Ali'dir. Annesi Fatma Hanım'ın tarafı da Yenihisar'a bağlı Yengi Östeng köyündendir. Doğum ve ölüm tarihleri bilinmeyen anne tarafından büyük dedelerin isimleri: Sadi İşki Bey, Hasan Mahdum ve Niyaz Bey'dir. Şeyh Hazret, Sadi İşki Bey ve Hasan Mahdum, XIX. asırda Doğu Türkistan'da Mançulara karşı yapılan savaşlarda şehit olmuştur. Erkin Alptekin'in dedesi Kasım Hacı Muhammed Ali, 1862 yılında, Yenihisar'da Mançu işgaline karşı başlayan millî ayaklanmaya katılmış, Osmanlı Hükümdarı Sultan Abdülaziz'in Doğu Türkistan'a gönderdiği subaylar tarafından eğitilmiş, Yakup Han'ın ordusunda görev almış bir gazidir.

İsa Yusuf Bey ve Fatma Hanım'ın Murat, Erkin, Arslan, Yalkın, Ilgar ve Gülten adlarında altı çocuğu dünyaya gelmiştir. İsa Yusuf Bey'in vatan-millet davasına yaptığı çalışmaları dolayısıyla bu altı kardeş farklı ülke ve şehirlerde doğmuştur. Merhum Murat Alptekin Özbekistan'ın başkenti Taşkent'te, Erkin ve kardeşi merhum Yalkın Alptekin Çin'in Lencu şehrinde, merhum Arslan Alptekin Çin'in Çunkin şehrinde, Ilgar Alptekin Doğu Türkistan'ın başkenti Urumçi şehrinde, Gülten Kerimoğlu ise Hindistan'ın Keşmir eyaletinde dünyaya gelmiştir.

İsa Yusuf Alptekin, Taşkent ve Endican'daki görevinin bitmesi üzerine Merkezî Çin'e gitmiş ve burada Doğu Türkistan'daki Çinli Genel Valilerin Keyfi tutum ve baskıları Milliyetçi Çin hükümetine anlatabilmek üzere faaliyetlere başlamıştır. Eşi Fatma hanımı da yanına alan İsa Yusuf Alptekin'in ikinci evladı olan Erkin Alptekin, 4 Temmuz 1939 tarihinde Çin'in Gansu eyaletinin başkenti Lencu şehrinde dünyaya gelmiştir. Altı yaşına kadar Çin'de yaşayan Erkin Alptekin, 1945 yılında babasıyla beraber Doğu Türkistan'a dönmüştür. 1949 yılında bütün Çin'de komünistlerin iktidara gelmesi üzerine, yukarıda da ifade edildiği üzere İsa Yusuf Alptekin ve ailesi diğer birçok Uygur ve Kazak gibi Doğu Türkistan'dan Hindistan'a hicret etmek zorunda kalmıştır. Erkin Alptekin 1954 yılında Türkiye'ye gelmiştir. Erkin Alptekin'in futbol merakı gençlik yıllarında İstanbul'da Aksaray, Nevşehir'de Güneş ve Lale Spor kulüplerinde forma giymesini sağlamıştır.

Erkin Alptekin ekonomik durumlarının iyi olmadığını, çocukluk yıllarının zorluklarla geçtiğini şu cümlelerle ifade etmektedir;

> *"Sadece Türkiye'de değil, Çin ve Doğu Türkistan'daki genel ekonomik durumumuz da iyi değildi. Lencu'da bulunduğum sıralarda üstümde sadece bir elbisem vardı. Başka kıyafetim yoktu. Çoğu zaman annem üstümdeki kıyafeti yıkadığında, giyeceğim başka bir kıyafetim olmadığı için, dışarı çıkamıyordum. Annemin bize yarım kilo et alıp yediremediği zamanlarda ağladığına birçok kez şahit olmuşumdur. Hâlbuki o sıralarda babam Milliyetçi Çin parlamentosunda milletvekili idi*". Babasına bunun sebebini sorduğunda ise şu cevabı almıştır; *"Oğlum ben 1939 yılında ilk defa dünya ziyaretine çıktım. Maksadım bizim gibi özgürlüğü için mücadele eden milletlerin liderleriyle görüşüp, fikir alışverişi yapmak ve onların tecrübelerinden yararlanarak yardımlarını istemekti. Gittiğim yerlerde yetim kalan biçare Uygur çocukları gördüm.*

Yerli hükümetlere müracaat edip, Uygur çocuklarına sahip çıkmasını rica ettimse de faydası olmadı. Bazıları bu konuda Çin hükümeti bizden resmî anlamda talepte bulunsun dedi. Elbette Çin hükümeti buna sıcak bakmazdı. Sonra bu çocukların yol ücretlerini ödeyip, Çin'e getirdim. Nankin'de bu çocukları okutmaya çalıştım. Bundan başka gazete ve dergiler çıkardık. Benim bütün kazancım bu işlere kullanıldığı için size iyi bakamadım".

Alptekin ailesinin maddi durumları Doğu Türkistan'a gittikten sonra da çok değişmemiştir. Erkin Alptekin bir arkadaşından bisiklet sürmeyi öğrenmiş, babasından kendilerine bisiklet almasını istemesi üzerine:

"Oğlum Doğu Türkistan halkının maddi durumu çok kötü. Halkımız işsiz. Yarı aç yarı çıplak. Millî dilde okullarımız yok. Mevcut okullarımız yıkık dökük vaziyette, hastalarımızı tedavi edecek bir hastane bile yok. Biz Çinlilerin eline bakmadan kendi imkânlarımız ile kendi ihtiyacımızı karşılamak maksadıyla memleket çapında bir kampanya başlatıyoruz. Sana bisiklet alacağımız parayı işte bu kampanyaya bağışlayalım. Millet yarı aç yarı çıplak yoksul bir durumdayken sana bisiklet alırsam, Allah buna razı olmaz" cevabını almıştır.

Erkin Alptekin, babası İsa Yusuf Alptekin'in Doğu Türkistan'dan beraber çıktıkları ve Alptekin ailesi ile birlikte yaşayan Polat Kadiri, Settar Makbul Çolpan, Davut Osman, Abdülkerim Efendi ve Mehmet Ahunbay gibi büyüklerinin eski kıyafetlerini annesinin küçültüp kendisine giydirdiğinden bahsetmektedir. Erkin Bey, bazen arkadaşlarına mahcup olmamak için okula gitmediğini, bazen isyankâr olduğunu ama babasının her zaman kendisini sakinleştirdiğini görüşmelerimiz sırasında şu cümlelerle bizlere aktarmıştır;

"Babam gençliğimizin verdiği bu isyankâr halimizi görünce elimi tutup şu cümleleri söylerdi. Oğlum bizimle beraber yaşayan bu ağabeylerin dış ülkelerde kalıp vatan millet için hizmet edeceğiz diye anne, baba, çocuk veya akrabaları memlekette bırakıp çıktılar. Eğer ben bu insanlardan önce kendi çocuklarımın derdine düşersem, benim dava adamlığım nerde kaldı, sabırlı olmanızı istiyorum"[2].

Yukarda da bahsedildiği üzere Erkin Alptekin altı yaşına kadar Çin'de bulunmuş, Doğu Türkistan'a döndükten sonra Uygur okuluna kaydedilmiş böylelikle ilköğretim hayatı başlamıştır. İlköğrenimi boyunca babası İsa Yusuf Alptekin nereye giderse peşinden giden aile bireyleri yüzünden Erkin Alptekin'in de eğitim hayatı fasılalarla geçmiştir. Bu fasılalar çocukların istikrarlı eğitim almasını engellemiştir. Eğitim hayatındaki fasılalar 1949 yılında bütün Çin'de komünistlerin iktidara gelmesi yüzünden tekrar yaşanmıştır. Erkin Alptekin'in 12 yaşında ilköğrenimini bitirmesi gerekirken, ilkokula neredeyse Hindistan'ın Keşmir şehrinde başlamıştır. Keşmir'de de İngilizce ve Hint dilini bilmemesi yüzünden büyük sıkıntılar çekmiş lakin orada dil öğrenmesi sonraki hayatında kendisine birçok kapı açmış, Keşmir'de kaldıkları üç yılda Urduca ve İngilizce öğrenmiştir. Tam okulu bitireceği sırada ise bu sefer ailesiyle birlikte Türkiye'ye göç etmiş, bu yüzden ilköğretimi yarım kalmıştır.

---

[2] Mirza Mustafa, Erkin Alptekin efendinin dünyaya gelişinin 70. yılı münasebeti ile röportaj. *Yayınlanmamış Mülakat*, s. 32-33.

Erkin Alptekin, ailesi ile birlikte Türkiye'ye geldiklerinde Hindistan eğitim sistemine göre lise 1. sınıftan eğitimine devam etmesi gerekirken Türkiye Türkçesi zayıf olduğu gerekçesiyle ortaokul son sınıftan başlatılmıştır. Erkin Bey, Hindistan'da İngiliz okulunda okuduğu için İngilizce seviyesinin yüksek olması dolayısıyla, kardeşi Arslan ile birlikte Robert Koleji sınavlarına girmiş ve Kolej'e girmeye hak kazmıştır. O sıralarda İstanbul ili Kadıköy ilçesi Çiftehavuzlar semtinde oturmaları dolayısıyla Robert Koleji'ne gidip gelmek zor olacağından yatılı kalmayı düşünmüştür. Fakat maddi imkânsızlıklar dolayısıyla bu düşünce gerçekleşmemiştir. Bunun üzerine Erkin Bey, İstanbul Erkek Lisesi'ne kaydını yaptırmıştır.

Bilindiği üzere İsa Yusuf Alptekin, Türkiye'ye geldikten sonra da hemşerilerinin sıkıntılarına çareler aramaya ve Doğu Türkistan davasını Türkiye kamuoyuna mal etmeye gayret etmiştir. Aslında ailenin maddi durumu Türkiye'de de Çin ve Doğu Türkistan'da olandan farklı olmamıştır. Hemşerilerinin Avrupa yakasından Anadolu yakasına gelip gitmelerinin zorluğunu gören Fatma Hanım, İsa Bey'e Avrupa yakasına taşınmayı teklif etmiş ve Laleli'ye taşınma gerçekleşmiştir. Bu durum en çok da İstanbul Erkek Lisesini kazanan Erkin Bey'e yaramıştır. Ailenin Laleli'ye taşınması Erkin Bey'in yeni bir arkadaş çevresi kazanmasını sağlamış, Aksaray Futbol Kulübü'nde top oynaması Türkiye'ye alışmasına katkı sağlamıştır.

Erkin Alptekin okuluna devam ettiği günlerde Vefa Lisesi Gazetesi'nde Milli Eğitim Müdürlüğü'nün İngilizce bilen genç elemanlar aradığı ilanını görünce Cağaloğlu'ndaki Millî Eğitim Müdürlüğü'ne gitmiştir. Görevlilere durumundan bahsedip henüz liseyi bitirmediğini, ancak iktisadi durumları yüzünden hem çalışıp hem de okuması gerektiğini, bu sebeple ilanı görür-görmez geldiğini söylemiştir. Erkin Bey, İngilizce seviyesini ölçmek için bir imtihana tâbi tutulmuş ve sınavı geçince işe alınmıştır. O sıralarda Amerika merkezli Keyr Teşkilatı fakir okullara süt tozu gibi yiyecekler dağıtmakta, bölge bölge ayrılan Türkiye'ye de bu yardımlar gelmekteydi. Bu iş başvurusu neticesinde Erkin Bey'e de İç Anadolu bölgesi düşmüştür.

Erkin Alptekin yaptıkları işi şu cümlelerle anlatmaktadır:

> *"Bir pikabımız vardı, süt tozlarını İstanbul'dan çuvallara dolduruyorduk. Gittiğimiz yer Nevşehir ve Nevşehir'in köyleri idi. İlkokullara süt yapıyorduk, nasıl yapıldığını bize öğretmişlerdi. Millî Eğitim Müdürlüğü Nevşehir'de bana bir oda verdi, ben onların hepsini istif edip orada her hafta sonu veya her haftanın belirli günlerinde ilkokullara götürüyordum. Gidip orada o süt tozlarını yaptırıp, çocuklara dağıtıyorduk. Bir de fırıncılara gidip ekmek, simit yaptırıp dağıtıyorduk. Millî Eğitim müdürü ile konuştum "Efendim benim liseyi bitirmem lazımdı ama aynı zamanda da çalışma mecburiyetim olduğu için buralara geldim. Liseye burada devam edebilir miyim? dedim. Müdür bey beni Nevşehir Lisesi müdürüyle tanıştırdı. "Bak bu Doğu Türkistanlı" dedi. Okul Müdürü Hüseyin Bey tarihçi kendisi, Zeki Velidi Togan Beyi tanırmış onun talebesi imiş. Bana "Zeki Velidi Togan Beyi tanıyor musun?" diye sorunca "Ben görmedim ama babamla ahbaplardı" dedim. Oraya kaydımı aldılar".*

Bu şekilde İstanbul'dan ayrılan Erkin Bey hem çalışıp, hem liseye devam etmiş ve lise eğitimini Nevşehir'de tamamlamıştır.

B. Erkin Alptekin'in Evlenmesi, Ailesi ve Meslek Hayatı

Nevşehir dönüşü Türk Havayollarında (THY) işe başlayan Erkin Alptekin, 1966 senesinde Almanya'nın Frankfurt bürosuna tayin edilmiştir. İstasyon şefi olarak üç yıl çalıştıktan sonra 1969'da THY'nin Viyana bürosuna satış mümessili olarak gönderilmiştir. Viyana'da tanıştığı bir Alman hanımla 1970 yılında evlenmiş ve bu evlilikten Yalkın adını verdikleri bir kızları dünyaya gelmiştir[3]. Erkin Bey, kızına, Hindistan'da vefat eden kız kardeşinin adını vermiştir.

1971 senesinde Almanya'nın Münih şehrindeki Hür Asya ve Hürriyet Radyosunda çalışma teklifi almış, teklifi kabul eden Erkin Alptekin ailesiyle birlikte Münih'e taşınmıştır. İlk eşiyle 1976 yılında ayrılan Erkin Bey, ana sevgisi ve şefkatinin yerini babanın doldurmasının mümkün olamayacağı düşüncesiyle kızının velayetinin anneye verilmesini istemiştir. Erkin Bey boşanmış olmasına rağmen 18 yaşını doldurana kadar hemen hemen her hafta sonu kızını ziyaret edip, elinden gelen maddi ve manevi desteğini devam ettirmiştir. İlk eşinden ayrıldıktan sonra, uzun süre tekrar evlenmeyi düşünmeyen Erkin Alptekin, 1988 yılında babası Kırım Tatarı, annesi Alman olan Elferide Hanım ile tanışıp, evlenmeye karar vermiştir. İkinci evliliğinden 1991 yılında Pars adını verdikleri bir evlatları dünyaya gelmiştir.

Erkin Alptekin'in ilk iş hayatına Nevşehir İl Millî Eğitim Müdürlüğü uhdesinde başladığına daha önce değinmiştik. Nevşehir'deki faaliyet tamamlanınca İstanbul'a dönen Erkin Bey bir gazetedeki THY'ye memur alınacak yazılı iş ilanını görmüş, bunun üzerine THY müdürlüğüne gitmiştir. İngilizce sınavlarını kazanan Erkin Bey'in önüne ise halletmesi gereken birkaç prosedür çıkmıştır. Aranan şartlar arasında İngilizce bilmek, lise mezunu ve Türk vatandaşı olma şartları bulunmaktadır. Ancak Erkin Alptekin'in Türk vatandaşlığı yoktur.

İsa Yusuf Alptekin ve ailesi göç ederken Çin Hükümeti'nin kendilerine verdiği pasaporta Erkin Alptekin'in adı unutularak yazılmaması dolayısıyla Hindistan'a hiçbir resmî belgesi olmadan gitmiştir. Pasaport problemi Hindistan'da iken Tayvan'da bulunan Abdullah Timen adında bir tanıdıkları vasıtasıyla çıkartılmıştır. Türkiye'de bir işe girmesi söz konu olunca Türk vatandaşı olabilmek için başından ilginç bir olay geçmiştir. İş görüşmesi sırasında durumunu personele anlatırken müdür sekreterinin Alptekin soyadını duyması üzerine, İsa Yusuf Alptekin ile bir bağlantısı olup-olmadığını sormuştur. Babası olduğunu öğrenen sekreter, Erkin Bey'i personel müdürü Selçuk İrdem'in yanına götürmüştür. Selçuk Bey'den vatandaşlık işlemlerinin halledilmesi ve belgelerini tamamlamak üzere bir hafta mühlet isteyen Erkin Bey'e bir aylık süre verilmiştir.

Vatandaşlık işlemlerini halletmek üzere Ankara'ya giden Erkin Alptekin, Personel İşleri Sekreteri Güner Hanım'ın yanına uğramış, aldığı bir not kâğıdı ile İçişleri Bakanı yaverine yönlendirilmiştir. Bu not Erkin Bey'in İçişleri Bakanlığı'ndaki işlerini kolaylaştırmıştır. Akabinde Emniyet Genel Müdürlüğü'ne yönlendirilen Erkin Bey buradan da Muhacirler İskân Bakanlığı'na gitmiştir. Buradaki işlerini halletmek üzere

[3] Erkin Beyin ilk eşinden olan ve Düsseldorf'da Bilgisayar bölümü okuyan Yalkın Hanım, halen Alman Telekom Şirketi'nde uzman olarak görev yapmaktadır.

Bakanlığın kapısına gelen Erkin Bey, Kırım Tatarlarından İstanbul Eski Valisi Fahrettin Kerim Gökay Bey ile karşılaşmıştır. Fahrettin Bey'in yardımlarıyla burada da işlemlerini hızlı bir şekilde halleden Erkin Bey, muhacirlik kâğıdını aldıktan sonra İstanbul'a geri dönmüş ve havalimanında trafik memuru olarak işe başlamıştır.

Erkin Alptekin çalıştığı her iş ve yerde işinde titizliği ile temayüz etmiştir. Günümüzdeki kadar modern havayolu şirketlerinin olmadığı o dönemlerde yeri gelmiş bavul taşımış, yeri geldiğinde de o bavulları elleriyle uçaklardan indirmiştir. Çalışma arkadaşları Erkin Bey'in şahsi işlerini bitirdikten sonra, işini bitiremeyen mesai arkadaşlarına da her zaman yardıma koştuğunu ifade etmektedir. İş ile alakalı Erkin Bey'in bir diğer özelliği de işe en erken gelip işten en geç çıkan kişi olmasıdır.

Havalimanında işe başladığı dönemlerde mahalleden Bertan adlı arkadaşından Çapa'da Yüksek Gazetecilik Enstitüsü olduğunu ve Yüksek Okul diploması verildiğini öğrenen Erkin Alptekin, çalışmak zorunda olmasına rağmen bu okuldan da mezun olmak istemiştir. Arkadaşından okulda Tercüman Gazetesi'nden Ahmet Kabaklı ve Burhan Felek gibi isimlerin ders verdiğini öğrenen Erkin Bey, Havayolu Sorumlu Müdürü Kemal Aydemir'e giderek durumdan bahsetmiş, okul bitene kadar uygun görülmesi durumunda sabah vardiyasında çalışmak istediğini talep etmiştir. İsteği kabul edilen Erkin Bey üç yıl boyunca sadece sabah vardiyasında çalışmıştır. Üç yıllık eğitimin sonunda diploma alabilmek için staj yapması gereken Erkin Bey bu işini babası İsa Yusuf Alptekin'in arkadaşı "Bizim Anadolu" gazetesi sahibi Mehmet Emin Alpkan Bey'e giderek çözmüştür. Bu suretle bir yıl boyunca hem çalışıp hem de stajını tamamlayan Erkin Bey'in sonraki hayatında işine çokça yarayacak olan gazetecilik diploması almaya hak kazanmıştır.

27 Mayıs 1960 darbesi sonrası izne ayrılan Erkin Alptekin, o sıralarda Afganistan'dan ülkemize gelip Kayseri'ye yerleşen hemşerilerini ziyaret etmek üzere adı geçen şehre gitmiştir. Kayseri'den Ankara'ya geçen Erkin Bey, Genel Müdürlükten arandığını haber alınca apar topar İstanbul'a dönmüş ve kurulan ihtilal hükümeti Cumhurbaşkanı'nın yaveri Agasi Şen'in Türk Hava Yolları Genel Müdürü olduğunu ve kendisini aradığını öğrenmiştir. Agasi Şen Bey, Amerikan Konsolosluğu'nda tercüman olarak çalışan Batı Türkistanlı birinden Erkin Bey'in ismini ve methini duyunca çağırmış ve yabancı dil seviyesini öğrenmiş, İngilizce ve Almanca bilmesi dolayısıyla da kendisini Frankfurt'a tayin edeceğini söylemiştir. Erkin Bey bu suretle 20 Ağustos 1966'da Frankfurt'a Türk Hava Yolları Şefi olarak çalışmaya başlamıştır. Üç yıl çalıştığı Frankfurt'ta THY'nin kendi yer hizmetlerinin açılmasını sağlayan Erkin Bey, 1969 yılında istasyon şefi olarak Viyana'ya tayin edilmiştir. 1970 yılında Polat Kadiri'ni vefatı üzerine geldiği İstanbul'da Münih'te faaliyette bulunan Hürriyet ve Hür Avrupa Radyolarında Türkistan Şubesi Başkanı Veli Kayyum Bey ve Özbek şubesinden birkaç kişi ile tanışmış ve radyoda çalışma teklifini almıştır. Bu suretle Erkin Bey, 1971 yılında THY'den ayrılarak Saddar Makbul Çoban ile Hürriyet Radyosunun Uygur şubesinde çalışmaya başlamıştır.

C. Erkin Alptekin'in Lobi Faaliyetleri

Erkin Alptekin'in Doğu Türkistan davasıyla ilgili lobi faaliyetleri Hürriyet Radyosu'nda çalışmaya başladığı dönemde hızlı bir şekilde artmıştır. Erkin Bey,

Amerikalılara radyoda Uygur şubesinin gerekliğini ve bir kaç dakika da olsa müstakil Uygur yayınları yapmak istediğini iletmiş, olur aldıktan sonra kendi yayınlarını yapmaya başlamıştır. Başlangıçta 15 dakika olan yayın daha sonra 30 dakikaya çıkartılmıştır. Erkin Beyin gayretleri sonucu Türk lehçeleriyle yayın yapan 7-8 şube içinde Uygur şubesi üç defa en iyi program yapan şube unvanı kazanmıştır.

ABD Başkanı Nixon ile başlayan ABD-Çin yakınlaşması radyoda Uygurca yayınının durdurulmasına neden olmuştur. Erkin Alptekin, bizzat dostları vasıtasıyla organize ettiği yayının kesilmemesi için büyük bir kampanya başlatmış, Pakistan, Suudi Arabistan ve Türkiye'de yaşayan yurttaşları Uygurca yayınların durdurulduğunu protesto ederek, Hürriyet Radyosu yöneticilerine yüzlerce protesto mektubu ve telgraf gönderilmiştir. Bununla yetinmeyen Erkin Bey, ABD'ye gidip orada da bu protesto kampanyasını sürdürmüştür. New York Times 9 Mart 1979 ve Washington Post ise 27 Mart 1979 tarihli sayılarında konuyla ilgili olarak yazılar yayınlamıştır. Hatta Sovyet basını dahi bu kampanyaya destek vermiştir. Erkin Bey, ABD Kongresine gidip, İsa Yusuf Alptekin ile 1970 yılında tanışan New York Milletvekili John Murphy ile görüşüp yardımını istemiştir. John Murhpy, Erkin Bey'i dönemin senatör ve milletvekilleriyle görüştürmüş, neticede üç ay gibi devam eden bir mücadele sonunda Amerikan Kongresi 31 Mayıs 1979 tarihinde 132 numaralı bir kararla, Hürriyet Radyosunun Uygurca yayınları tekrar ihdas etmesini tavsiye etmiştir.

Erkin Alptekin Radyonun araştırma şubesinde bulunduğu dönemde muhabir olarak 24 ülke dolaşmıştır. Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı istila etmesinden sonra aralıklı olarak üç defa Pakistan'ın Peşaver şehrine giden Erkin Bey, buraya sığınan Afgan mültecilerle görüşmüştür. Burada ayrıca Tacik mücahitlerin siyasi liderleri ile Özbek asıllı mücahit General Dostum'un kardeşleriyle görüşen Erkin Bey, dostluklar kurmuştur. Erkin Bey'in Afganistan'dan gönderdiği haberler baba dostu Enver Ören tarafından Türkiye Gazetesi'nde yayınlanmıştır. Bu sırada Bavyera Yüksek Gazetecilik Akademisi'ne devam eden Erkin Bey, Mains ve Harvard Üniversitelerinin kurslarına da katılmıştır.

Katıldığı her toplantıya mutlaka başında dobbasıyla iştirak eden Erkin Alptekin merak edip soranlara Uygur olduğunu söyleyerek, onlarda Uygurlara karşı merak uyandırmak istemiştir. Bu suretle lobicilik hayatına başladığını ifade eden Erkin Bey bir taraftan radyo bir taraftan da toplantılarda insanların merak duygusunu uyandırmak suretiyle bir lobbyist olarak ciddi faaliyetlere imza atmıştır.

Erkin Bey lobi faaliyetlerinde oluşturduğu yol haritasını şu cümlelerle açıklamaktadır.

> *"Benim yol haritam Mehmet Emin Buğra ile babam İsa Yusuf Alptekin'in 1950 yılında Hindistan'a geldikten sonra, kendileriyle birlikte anavatandan ayrılmak zorunda kalan yurttaşlarıyla yaptıkları müzakerelerden sonra kabul edip, kaleme aldıkları yol haritasıdır. Mehmet Emin Buğra tarafından kaleme alınan bu yol haritası kısaca şöyledir;*
>
> 1. *Doğu Türkistan'ın tam bağımsızlığını hedef tutmak,*
>
> 2- *Bağımsızlık fikrini yurt dışındaki bütün yurttaşlara benimsetmek,*

3. *Hür dünyanın bize tanıdığı tüm özgürlüklerden faydalanarak Doğu Türkistan halkının hakiki durumunu, arzu, talep ve isteklerini dünya kamuoyuna duyurmak, onların ilgisini çekmek ve desteklerini kazanmak suretiyle anavatandaki halkımızın mücadelesine barışçı yollarla yardımcı olmak. Söz konusu prensipler bilahare işbirligi yaptığım kardeşler tarafından da aynen benimsenmiştir.*"(Mirza Mustafa, s. 40).

Erkin Alptekin, hayatının her döneminde lobi faaliyetlerinde, istek ve taleplerin hukuka dayandırılması gerektiğini savunmuştur. Mesela Çinliler, Doğu Türkistan'ın 2000 yıldan beri bir Çin toprağı olduğunu iddia etmekte lakin iddialarını ispatlayacak ellerinde tek bir hukuki belge bulunmamaktadır. Çinlilerin iddialarının uluslararası hukuka göre geçersiz olmasından yola çıkan Erkin Bey, Doğu Türkistan davasının uluslararası hukuka dayandırılması, bu hukuka dayanarak hakkını aramasının Doğu Türkistan davasına meşruluk kazandıracağına inanmaktadır. O her görüşmemizde yaptığı işin bir insanın milletine olan vicdani borcunu yerine getirebilme mücadelesi olduğunu ifade etmiştir.

Erkin Alptekin kendisini bir lider değil, sade bir lobbyist olarak görmekte ve sebebini şu cümlelerle açıklamaktadır;

"Bizde lider çok fazla ama lobbyist yok. Lider sözünü hiç sevmiyorum. Eğer tarihimizi biraz araştıracak olursak aramızdaki kavganın gerçek sebebinin liderlik kavgasından kaynaklandığını görürüz. Liderlik mücadelesi bizi birbirimize düşman etti ve aramızdaki bu liderlik çekişmesinden düşmanlarımız faydalandı. Bizim bu günlere gelmemizin sebebi de budur. Lider, yol gösteren veya dâhi olarak adlandırılan kişiler, her yüz yılda bir ya çıkar ya çıkmaz ama şimdi aramızda bu sıfatlara layık kişi yok diye düşünüyorum. Bir kişinin başka bir kişiye sen lidersin, yol gösterensin demesi ile lider, yol gösteren olunmaz. Aslında bize lider değil lobbyist lazım. Lobbyist olmak için biraz siyasetten, diplomasiden, uluslararası hukuktan, insan hakları kavramlarından ve milletlerin psikolojisinden haberdar olmak gerekir. Yani lobbyist olmak için lobiciliğin hünerlerini bilmek gerek. Bu hünerleri öğrenmeden BM Teşkilatı İnsan Hakları Komisyonu, Millî parlamentoların İnsan Hakları Komisyonları ve Sivil Toplum Örgütlerine davamızı yeteri derecede anlatamayız. Uygurların çok kutsal bir davası var. Bu davayı ve haklılığımızı anlatmak, dahası kabul ettirmek kabul ettirmek gerekir. Tedbir ve çare bulma kurallarını öğrenmezsek davamızı kimseye kabul ettiremeyiz. Sokağa çıkıp Doğu Türkistan'ı sorsak, bilemezler ama aynı insanlara Tibet hakkında soralım en az beş altı kişi bu soruya cevap verir. Çünkü Tibetliler muhteşem lobi hareketi gerçekleştirdiler. Davanızı her milletin psikolojisine uygun şekilde anlatmanız gerek" (Kösem, 2019).

D. Erkin Alptekin'in Kuruluşuna Katkıda Bulunduğu Teşkilatlar

Yukarıda da değinildiği üzere Erkin Alptekin'in Doğu Türkistan davası için lobi faaliyetleri 1971 yılında, Münih'teki radyo çalışmaları ile başlamıştır. Radyoda işe başladığı yıllarda Münih'te sadece beş ya da altı Uygur ailesi bulunmakta, radyonun Uygur şubesinde ise sadece iki kişi çalışmakta ve zamanlarının çoğunu radyoda geçirmekteydiler. Erkin Bey az sayıdaki dava arkadaşları Enver Can, Ömer Kanat ve Asgar Can ile radyo dışında Doğu Türkistan'ın tarihi, kültürü, medeniyet ve halkının problemlerini dile getirmeye gayret ettikleri "Doğu Türkistan Habernamesi" adında

İngilizce ve Almanca bir kitapçık çıkarıp, dünyadaki çeşitli kütüphane, kurum ve sivil toplum kuruluşlarına dağıtırlar. Olumlu geri dönüşler Erkin Bey ve dava arkadaşlarını cesaretlendirmesi üzerine işi daha profesyonelce ilerletmenin ve uluslararası teşkilatlara da girmenin yollarını aramak üzere birçok uluslararası teşkilatla irtibata geçerler. Bu durum hem davasını anlatmaya hem davasının bilinmesine hem tanınmasına hem de hatırı sayılır bir çevre edinmesine vesile olur. Erkin Bey'in bu türden faaliyetleri yeni teşkilatlar kurulmasına veya var olan teşkilatlarda görev almasına da yol açar. Erkin Bey'in kuruluşunda etkin rol aldığı belli başlı teşkilatları şu şekilde sıralamak mümkündür.

1. Doğu Türkistan, Tibet, İç Moğolistan Birliği Teşkilatı

Erkin Alptekin ve kader birliği yaptığı arkadaşları, Hindistan'da 1960 yılında İsa Yusuf Alptekin ile tanışan Dalay Lama ile temas kurarak destek talep etmiştir. Erkin Alptekin bu desteği şu cümlelerle aktarmaktadır: *"Dalay Lama, 1973'de İsviçre'ye gelince yanına gittim, konuştum. Babam İsa Yusuf Alptekin bahsetmişti, ben şimdi yavaş yavaş lobi faaliyetlerine başlıyorum ama yalnızız, bize yardımcı olabilir misiniz?"*. Bu talep Dalay Lama tarafından hoş karşılanmış dahası Dalay Lama'nın temsilcilikleri de Erkin Alptekin'e yardımcı olmaya başlamıştır. Bu görüşmenin ve ilişkilerin bir neticesi olarak 1984'de Hindistan'da, Uygur ve Moğolların da davet edildiği Tibet konulu bir toplantı düzenlenir. Bu toplantıda yapılan görüşmelerde ortak teşkilat kurma fikri ortaya çıkar. Bu maksatla 1985 yılında İsviçre'nin Zürih şehrinde Dalay Lama ve İsa Yusuf Alptekin liderliğinde "**Doğu Türkistan, Tibet ve İç Moğolistan Birliği**" adında bir teşkilat kurulur. Akabinde "*Ortak Ses*" anlamına gelen İngilizce bir dergi yayınlamaya başlanır. Bu sayede Dalay Lama görüştüğü devlet, hükümet ve parlamento üyelerine Doğu Türkistan'ın problemlerini anlatmaya başlar. Amerikan Kongresinde Tibet konusunda alınan kararlarda Doğu Türkistan ismine de yer verilir. ABD ve Avrupa'nın çeşitli şehirlerinde ortak konferanslar düzenlenir, Tibet konusunda düzenlenen konferanslara davet edilirler. Bu çalışmalar Dalay Lama'nın dünyanın çeşitli ülkelerindeki temsilciliklerinin Doğu Türkistan'ın birer temsilciliği durumuna getirilir. Üç teşkilatın bir araya gelmesiyle bir de "*Birleşik Komite*" kurulur. Erkin Bey bu komitenin Yürütme Kurulu Başkanı olarak seçilir.

Yapılan ortak çalışmalar kısa sürede meyvesini vermiş ve Doğu Türkistan meselesi, tarihte ilk defa BM İnsan Hakları Komisyonunda gündeme getirilmiştir. Erkin Bey akabindeki yıllarda birçok defa BM İnsan Hakları Komisyonu toplantılarına katılıp, Doğu Türkistan'daki insan hakları ihlalleriyle ilgili kısa bilgiler vermiştir. Bu türden çalışmalar Batı medyasının Doğu Türkistan davasıyla da ilgilenmeye başladığı bir dönem ortaya çıkartmıştır.

2. Avrupa Doğu Türkistan Birliği

Erkin Alptekin, "Avrupa Doğu Türkistan Birliği"nin kuruluşunu şu cümlelerle anlatmaktadır:

> *"1991'de radyoya geldim. Radyodayken hem sendika temsilcisi hem işçi temsilciliğine seçilmiştim. Radyoda baya bir ün kazanmıştım. Uygur şubesine Enver Can'ı aldık, iki kişi olduk. Sonra Tacik şubesi birini radyoya almayı düşündü. O arada İstanbul'a gelmiştim. Babamın yanında yazıhanesinde Ömer Kanat adında bir kardeşimiz vardı.*

Tarih fakültesini bitirmiş. Afganca biliyor musun diye sordum. "Biliyorum, ben orada yaşadım oradan geldim" dedi. O zaman seni Tacik şubesine takdim edeyim dedim. Tacik şubesinin müdürü Daniel Of'a takdim ettim, onlar da işe aldılar. Radyoda böylece üç kişi olduk. Daha sonra personelden birileri o Tacik değil Uygur diye şikâyet etmiş. Daniel Of önemsemedi ama yine de çağırdı beni. Ben Tacik demedim sadece Afgan dilini çok iyi bildiği için tavsiye ettiğimi söyledim, siz de aldınız dedim. Daniel Of siz de Afgan veya Tacik değilsiniz, niye Tacik şubesinde çalışıyorsunuz dedim. Bir Yahudi oranın başkanıysa bir Uygur da Tacik dilini biliyor ve orada çalışıyorsa bunda problem olmayacağını belirttim. Daha sonra aramıza Enver Can'ın kardeşi Asgar'ı da aldık ve zamanla sayımız 11 kişiye çıktı. Böylece ben, Enver Can, Enver Can'ın kardeşi Asker Can, Ömer Kanat ile on bir kişi olduk. 11 kişi olunca bir dernek kurma hakkına sahip olduk."

Erkin Alptekin bu 11 kişi ile 1990 yılında Almanya'nın Münih şehrinde "**Avrupa Doğu Türkistan Birliği**"ni kurmuştur.

3. Doğu Türkistan Uyguristan Millî Kurultayı

Erkin Alptekin, "**Avrupa Doğu Türkistan Birliği**"nin kurulmasını müteakip bir de "**Dünya Uygur Gençler Kurultayı**"nın kurulmasına ön ayak olmuştur. Akabinde Enver Can, Asker Can ve Rıza Bekin Paşalar da 1999 yılında "**Doğu Türkistan Uyguristan Millî Kurultayı**"nı kurmuştur. Bu suretle Almanya'nın Münih şehrinde biri "Gençler" diğeri de "Millî" olmak üzere iki kurultay ortaya çıkmıştır. Böylece "**Avrupa Doğu Türkistan Birliği**"nin Avrupa'da iki kardeş kuruluşu daha otaya çıkmıştır.

4. Dünya Sivil Toplum Ağları Forumu/World Forum of Civil Society Networks (UBUNTU)

2000 yılında İspanya'nın eski Kültür Bakanı Federiko Mayor ve Fransa Cumhurbaşkanının eşi Daniella Miterand'ın daveti ile İspanya'nın Barselona şehrinde UBUNTU adında bir teşkilatın kurulmuş ve 40'a yakın STK bu teşkilata üye yapılmıştır. Erkin Alptekin, Doğu Türkistan davasına katkı yapacağı düşüncesiyle imkânsızlıklarına rağmen aidatlarını ödeyerek UBUNTU'ya üye olmuştur. Erkin Bey birçok uluslararası organizasyonda bulunmayı söz konusu teşkilatların karar mercilerine seçilerek, Doğu Türkistan davasını daha geniş kitlelere yayabilmek için önemli görmektedir.

5. BM'de Temsil Edilmeyen Millet ve Halklar Teşkilatı/ Unrepresented Nations and Peoples Organizations (UNPO)

1990 yılında Londra'da düzenlenen bir konferans öncesi Erkin Alptekin, Fransa'da Dalay Lama'nın Washington temsilcisi Lady Gary ile bir görüşme yapıp bir yol haritası çıkartırmıştır. Londra'daki toplantıya Estonya, Letonya, Litvanya, Ermenistan ve Gürcistan gibi ülkelerden katılan milletvekilleri öncülüğünde "**Birleşmiş Milletlerde Temsil Edilmeyen Millet ve Halklar Teşkilatı (UNPO)**[4]" adında bir yapının

[4] UNPO'nun amacı devleti işgal altında olan veya devleti olmayan halkların problemlerine çözüm aramalarına yardım edebilmek, uluslararası düzeyde temsil edilebilmelerini sağlamaktır. Teşkilat, dünyanın baskı altında zulüm gören, görmezden gelinen, uluslararası topluluklarına hitap edebilecek

kurulması fikrini ortaya çıkmıştır. UNPO, Tibet, Doğu Türkistan ve İç Moğolistan üçlü yapısı esas alınarak bina edilmiş, Estonya parlamentosundan iki kişi, Erkin Alptekin, Lody Gary ve bir de Hollandalı uluslararası Hukukçu Maykl Faml oluşumun ortaya çıkmasında rol almıştır. Hukuki işlemleri yürütmek üzere görevlendirilen Mayk Faml 1991 yılı başlarında teşkilatın tüzüğünü hazırlamıştır.

Teşkilatın resmi açılışı Hollanda'nın Lahey şehrinde Barış Sarayı'nda yapılmış, bu durum uluslararası basında "alternatif Birleşmiş Milletler kuruldu" şeklinde yansımıştır. Estonyalı Milletvekili Prof. Lina Meli Başkan, Erkin Alptekin Başkan yardımcısı, Maykl Faml da Genel Sekreter olarak seçilmiş, kuruluş toplantılarını sonuna kadar Erkin Bey idare etmiştir. Teşkilatların bütün işleri UNPO üzerinden BM, AP ve ABD Kongresine taşımıştır. Erkin Bey bir taraftan bu işlerle uğraşırken, diğer taraftan Radyodan erken emekliliğini isteyerek Avrupa Doğu Türkistan Birliği başkanlığını da Enver Can Bey'e bırakmış ve bundan sonraki faaliyetlerine UNPO'da devam etmiştir. Erkin Bey UNPO'nun 2003 yılına kadar Başkan Yardımcısı, Başkanı ve Genel Sekreteri olarak görev yapmıştır.

6. Dünya Uygur Kurultayı

Daha önce de ifade ettiğimiz üzere "**Dünya Uygur Gençler Kurultayı**", 1996'da "**Doğu Türkistan Uyguristan Millî Kurultayı**" da 1999'da kurulmuş ve aynı şehirde, biri Gençler Kurultayı biri de Millî Kurultay olmak üzere iki tane kurultay ortaya çıkmıştı. Böylece "**Avrupa Doğu Türkistan Birliği**" teşkilatına bu teşkilatlar da eklenmiştir. Zikredilen teşkilatların kurulması ve faaliyetlerine resmî olarak başlaması üzerine Erkin Alptekin daha ziyade UNPO'nun işleriyle meşgul olmuştur.

Zikredilen iki kurultayın masraflarını karşılamak güçleşince, Dünya Uygur Kurultayı ve Dünya Doğu Türkistan Birliği'ni kurmak üzere birleşme kararı alınmıştır. Yeni oluşumda Doğu Türkistanlı ileri gelenler Erkin Alptekin'in de aralarında olmasını istemiş, dava arkadaşlarının hatırını kıramayan Erkin Bey bu isteği kabul etmiştir. 2001 yılında ilk iş olarak Erkin Bey'in teklifi ile "Dünya Uygur Kurultayı"nı kurmak için bir komite oluşturulmuş ve dostlarının ricasını kıramayan Erkin Bey, komite başkanlığına seçilmiştir.

Erkin Alptekin, Dünya Uygur Kurultayı'nın kuruluşu ile ilgili yaptıkları çalışmaları şu sözlerle özetlemektedir:

> *"Yabancılarla iş birliği yaparken öğrendiğim fikirleri oraya uydurmaya çalıştım. Çünkü yabancıların en çok sordukları soru Doğu Türkistan nasıl bir devlet olacak? Bağımsızlık hedefimiz için onların desteğini alacaksak onların kulağına hoş gelecek bir şeyler bulmak lazım. Nizamnameyi hazırladık. 2002-2003 gibi ön hazırlıklar yapmaya*

konumda olmayan halkların temsilcisi ve sesi olma gayretindedir. İlkeleri ise şiddet kullanmadan direniş, insan hakları, kendi kaderini tayin, demokrasi, çevresel koruma ve hoşgörüdür. UNPO dünya çapında iki yüz milyondan fazla insanı temsil etmektedir. 63 üyeden oluşan teşkilat Müslüman üyelerin çağrısına kayıtsız kalmayarak, Abhazya'da Makedonya'da, Çeçenistan'da, Inguşetya'da, Kuzey Osetya'da ve Zanzibar'da, kanıt toplama ve diplomatik görevler de üstlenmiştir. UNPO ayrıca Kuzey Irak, Tataristan, Kosova, Zanzibar, Abhazya ve Çeçenistan gibi yüksek gerilimli yerlerde seçim gözlemciliği görevleri de yürütmüştür. Bk. https://www.circassiancenter.com/tr/haklari-gaspedilmis-halklar-orgutu/16.1.2023.

başladık. 2004'de Münih'te toplanıp Nisan ayında Dünya Uygur Kurultayı ve Dünya Doğu Türkistan Birliğini kurduk. On beş devletten vekiller davet ettik. Üç ay sonra kalp krizi geçirdiğim için koşturamadım bu işin arkasında. 2005'de Rabia Hanım Çin'den hapisten kurtarılarak Amerika'ya getirtilmişti. Rabia Hanım'la 1992'de Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra Özbekistan'da tanışmıştım. Sonra kalp krizi geçirdiğim için bu işlere koşturması ve davaya hizmet etmesi için Rabia Hanım'ı razı etmek istedim. Rabia Hanım'a birileri sen Nobel Barış Ödülüne layık bir insansın, ödül verilebilir. Onun için bu işlere girme şimdilik demiş. Bunun üzerine Rabia Hanım'a Barış Ödülünü alması ama bu işi de ihmal etmemesi gerektiğini söyledim. Şu anda sizin çok popüler olduğunuz bir dönem, bu durum çok uzun sürmez ama siz bu sırada davayı daha da ileri götürebilirsiniz dedim. 2006'ya girmek üzereyken Rabia Hanım'a sağlık meselelerinden dolayı bu türden koşturmaları devam ettiremediğimi belirterek görevi devralmasını söyledim. Rabia Hanım'ın kabul etmesi üzerine kendisini başkan olarak seçtik. O günkü gibi bir toplantı daha önce olmamıştı. Bütün televizyonları davet ettik. Yabancı bütün diplomatik çevreyi davet ettik. Salon tıklım tıklım. Konuşmamı Almanca yaptım ama en enteresanı Almanların çokça geleceğini tahmin edip gençlere Alman Millî Marşını öğretmelerini söyledim. Toplantıyı Alman ve Doğu Türkistan millî marşıyla açalım, Millî Marşta ayağa kalkın dedim. Yanımda Almanlar Alman Millî Marşı söylenince ve o küçük çocuklar da okumaya başlayınca şaşırdılar. Yukarılara raporlar gitmiş bu kadar yabancı yaşıyor, bu kadar toplantılara gittik hiçbirinde bu güne kadar bırakın Alman Millî Marşı dinlemeyi Almaca konuşma bile dinlemedik diye yazılar yazıldı. Gazeteler bile yazdı. Bu suretle görevimi Rabia Hanım'a bıraktım".

Erkin Alptekin, Dünya Uygur Kurultayı'nın geleceğini ise şu cümlelerle ifade etmektedir;

"Eğer DUK'un başına bilimli, kültürlü, ahlaklı, ferasetli, faziletli, iradesi hür, davasına inanan imanlı, millî çıkarlarını şahsi çıkarlardan üstün tutabilecek liderler gelirse, dış ülkelerde yaşayan çeşitli düşüncelerdeki yurttaşlar bir mefkûre etrafına birleşebilirse, yurttaşlar arasındaki sevgi, saygı ve güven duygusu daha güçlenebilirse, bütünlük içinde çalışabilen profesyonel bir kadro olabilirse, bir plan, program ve disiplin içinde çalışabilirse, DUK'un nizamnamesinde kayıtlı prensiplere itaat edilirse, üç maddeli yol haritasını adım adım uygulanabilirse, maddi zorluklar aşılabilirse, kendi yerlerine geçecek kadrolar şimdiden hazırlanabilirse, Doğu Türkistan davası yerli halklara benimsetilebilinirse ve anavatan ile olan ilişkisi daha sıklaştırabilirse DUK'nın geleceği çok daha parlak olacaktır" (Mirza Mustafa, s. 47).

7. İsa Yusuf Alptekin Vakfı

17 Arlık 1995 tarihinde Doğu Türkistan'ın bayrak şahsiyeti İsa Yusuf Alptekin vefat edince evlatları hem babalarının ismini yaşatmak hem de davaya hizmet etmek gayesiyle 1997 yılında bir vakıf kurmuştur. Aile bireylerinin farklı ülke ve şehirlerde ikamet etmesi dolayısıyla vakıf zamanla atıl duruma gelmiş, 2011 yılında vakıf işleriyle ilgilenen Arslan Alptekin'in de vefatı üzerine Vakıf tamamen ortada kalmıştır. Vakfın yeniden ihya edilmesi için 2015 yılında Vakıflar İstanbul 2. Bölge müdürlüğünün bizatihi bizimle ile irtibata geçmesi üzerine ailenin de rızasını alarak yeniden ihya işleri

tarafımızdan yoluna konulmuştur. Vakıf halen İstanbul ili Zeytinburnu ilçesinde faaliyetlerine devam etmektedir.

E. Erkin Alptekin'in Yazdıkları

Erkin Alptekin, lobi faaliyetlerinin yanı sıra basın yayın yoluyla da Doğu Türkistan davasını dünyaya duyurabilmek için çalışmalar yapmıştır. Yazdığı kitap ve makaleler yanında konferanslarla birçok insana ulaşmış, hakkında yazı yazan insanlar olmuştur.

1. Kitapları

a) Uygur Türkleri[5].

b) El-Etrakü'l Uygur[6].

c) Doğu Türkistan'dan Hicretimizin 40. Yılı[7].

2. Makaleleri

a) "32 Sene Sonra Gördüğüm Doğu Türkistan"[8].

b) "Doğu Türkistan Bir Çin Toprağı mıdır?"[9].

c) "Kâbil'de Uygurların Toplantısı"[10].

d) "Yeni Çin Anayasası ve Çin'deki Tutsak Milletler"[11].

e) "Çinli Diplomatlara Açık Mektup"[12].

---

5 İstanbul, Boğaziçi Yayınları, 1978. Uygur adının nereden geldiği, dili, kültürü, sanatı, kökeni, anavatanları, siyasi tarihileri, edebiyatı ve Doğu Türkistan'ın beşeri coğrafyası kitapta yer alan başlıklardandır. Uygur kültürünün derin kökleri ile 1949 yılına kadar Uygur ekonomisi, Kızıl Çin Devri ile Sovyetler Birliği'ndeki Uygur konuları da çalışmada yer almaktadır

6 Muhammet Seyyid Muhammed Cadelhak, *El-Etrakü'l Uygur*, çev. Erkin Alptekin, İstanbul, Vakfu Türkistani'ş-Şarkiyye, 2012. Kitap 175 sayfa olup Arapça yazılmıştır. Kitapta Uygurların anavatanı ve siyasi tarihleri anlatmıştır. Uygur Türklerinin sayısından, Uygur dili, Kültürü, Uygurların yazısı, sanat ve mimarı yapıları, tiyatrosundan, basın yayın ve öğretim, Uygurların yemek çeşitleri, Uygur tıbbı, müzik ve müzik aletleri, topluluk yapısı ve yaşam stilleri de çalışmada ele alınmıştır

7 Erciyes Dergisi Yayınları, Kayseri, 1990. Eserde Doğu Türkistan'dan 1949 yılında yaşanan göç ve göçte yaşanılanlar ele alınmaktadır.

8 *Türk Kültürü Dergisi*, S. 218, Ocak-Şubat 1981. Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi'nde çıkan makale yedi sayfadan oluşmaktadır. Erkin Alptekin makalede, 32 sene sonra tekrar görme fırsatına bulduğu Doğu Türkistan'ın son durumuna dair gözlemleri yer almaktadır. Makalede Doğu Türkistan'daki Çin nüfusunun artması, Doğu Türkistan'ın yer altı zenginlikleri, ticareti, bütün bu zenginliklerine rağmen Doğu Türkistan halkının fakir olduğuna dair görüşler çalışmada yer almaktadır

9 *Doğu Türkistan'ın Sesi Dergisi*, C. II, S. 6, 1985. Dört sayfadan oluşan makalede Mao'nun zulümlerine, Doğu Türkistan toprağının geçmiş kökenine, Çinlilerin İpek yolunu ellerinde tutabilmek için Doğu Türkistan'ı istilaya girişmiş olduklarına değinilmektedir

10 *Doğu Türkistan'ın Sesi Dergisi*, İstanbul, C. II, S. 5, 1985. Dört sayfadan oluşan makalede Afganistan'da bulunan Doğu Türkistanlı mültecilerle Kâbil'de yaptığı toplantıdan bahseden Erkin Alptekin, Sovyetlerin Uygur Türklerine yardım ediyor gözükmekten muratlarına değinmektedir. Makalede ayrıca Doğu Türkistan'a yönelmiş Sovyet propagandasından bahsedilmektedir.

11 *Doğu Türkistan'ın Sesi Dergisi*, İstanbul, C. II, S. 6, 1985. Makale üç sayfadır. Erkin Alptekin otuz beş yıldır görmediği anavatanından uzak yaşamaktadır. İlk defa 1980 yılında, ikinci defa 1983'te Doğu Türkistan'ı ziyaret etmiştir. Tutsak milletlerin haklarından bahsetmiştir. Kültür, eğitim, dil, sanat alanında gördüklerini bu makalede anlatmıştır

12 *Doğu Türkistan'ın Sesi Dergisi*, İstanbul, C. VI, 1989. Dört sayfadan oluşan bu makalede Çinli diplomatlara seslenilmektedir. Makale ile Çin'de yaşayan azınlıklara, Çinlilerden daha fazla müspet ayrıcalık tanındığı iddialarını reddetmiştir. Diplomatlar, Doğu Türkistan'daki içler acısı durumu

f) "32 Yıl Sürgün Kalan Bir Menfanın Anayurt Gezisi İntibaları"[13].

g) "Çin ve Doğu Türkistan"[14].

h) "Yeni Uygurca Sözlük"[15].

ı) "Doğu Türkistan'daki Müslüman Türklere Yapılan Zulümler"[16].

3. Gazete Mülakatları

a) "DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel: Ben Barıştan Yanayım"[17].

b) "Ankara'ya Mesaj Var"[18].

c) "Nazilere Anlayış gösterilmez"[19].

d) "Demirel: Zirve Çok Başarılı oldu"[20].

e) "Türkiye Ortadoğu'nun Kilit Ülkesi" (**Türkiye Gazetesi**, 14.06.1991).

f) "Mayaların 500 Yıllık Çilesi Bitsin" (**Türkiye Gazetesi**, 20.01.1994).

g) "Tatarlara Çin İşkencesi" (**Türkiye Gazetesi**, 06.02.1994).

h) "Çin Heyetine Münih'te Protesto"[21].

ı) "Hükümet Dışarıdaki Türkleri Düşünmüyor"[22].

i) "Bir Türk, Hollanda Parlamento Seçimlerine Muhalefetten Aday"[23].

---

düzeltmeye ve Doğu Türkistan Türklerinin insanca yaşama hakkına kavuşmasına katkıda bulunmaya davet edilmiştir.

13 *Doğu Türkistan'ın Sesi Dergisi*, İstanbul, C. I, 1984. Dört sayfadan oluşan bu makalede Erkin Bey, Doğu Türkistan ziyaretinde yurttaşlarının sürdürdükleri hayat şartlarını anlatmaktadır. Doğu Türkistan nüfusunun dağılımı, ülkenin yeraltı kaynakları, Çinli nüfusun ani çoğalmasının sebepleri gibi konulara da makalede değinilmektedir.

14 *Doğu Türkistan'ın Sesi Dergisi*, İstanbul, C. I, 1984. Üç sayfa olan makalede Doğu Türkistan'da son iki asırda yapılan zulümlere ve tarihi sürece değinilmektedir.

15 *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, Sayı:15, 1981. Makale üç sayfadır. Makalede Kazakistan İlimler Akademisi Uygur Enstitüsü'nde görevli Uygur ilim adamlarının hazırladığı yeni Uygur sözlüğü hakkında bilgiler yer almaktadır.

16 *Doğu Türkistan'ın Sesi Dergisi*, İstanbul, C. III, 1986. Türkistan adının kökeni ve manasına yer verilen makalede Batı Türkistan'da Rus ve Doğu Türkistan'da Çin işgal süreçleri ile bu iki coğrafyada yaşatılan zulümler ele alınmıştır.

17 Türkiye Gazetesi,26.08.1990. Süleyman Demirel ile Irak'ın ABD tarafından işgali süreci bu mülakatta değerlendirilmiştir.

18 *Tercüman Gazetesi*, 11.06.2003. Erkin Alptekin bu mülakatında Doğu Türkistanlıların Türkiye'den beklentilerini dile getirmektedir.

19 *Türkiye Gazetesi*, 13.01.1994. Dönemin siyasilerine gönderilen bombalı mektupların Naziler tarafından üstlenilmesi üzerine kaleme alınan mülakat "Nazilerin eylemlerine hoşgörü ile bakılamaz" ana temasıyla okurlarıyla buluşmuştur.

20 *Türkiye Gazetesi*, 7.11.1992. Birinci Olağanüstü Türk Cumhuriyetleri Zirvesini değerlendiren Başbakan Süleyman Demirel, bunun ilk zirve olduğunu, bazı aksaklıkların olabileceğini belirten Başbakan Demirel, bundan sonraki Zirvelerin daha başarılı olacağını söylemiştir.

21 *Türkiye Gazetesi*, 07.02.1994. Münih'te Doğu Türkistan ve Tibet bayrakları taşıyan göstericilerin, "İnsan haklarına saygı", "Siyasi mahkûmlar serbest bırakılsın" şeklinde pankartlar taşıyarak Çin heyetini protesto ettikleri nümayişler mülakatta değerlendirilmiştir.

22 *Türkiye Gazetesi*, 10.02.1994. Erkin Alptekin, dönemin ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz'ı soydaşlarına teminat verebilmek için, NATO nezdinde gerekli girişimlerde bulunmamakla eleştirmiştir.

j) "Çin-Sovyet İlişkileri ve Doğu Türkistan"[24].

k) "Türkiye-Çin İlişkileri ve Doğu Türkistan"[25].

l) "Doğu Türkistan'daki Son Gelişmeler"[26].

m) "Dış Türklere Yapılan Zulüm, BM İnsan Hakları Komisyonu'nda"[27].

n) "UNPO Azınlıkların Ümidi"[28].

o) "Doğu Türkistan'daki Soykırıma Asla Müsaade Etmeyeceğiz"[29].

ö) "Pekin Doğu Türkistan'da Geri Adım Attı"[30].

p) "V-2 Kutlaması Avrupa'yı Karıştırdı"[31].

E.4) Erkin Alptekin Hakkında Yazılanlar

a) Murat Yeşil, "Doğu Türkistan Yeni Bir Lider Kazanıyor"[32].

b) Serdar Uyan, Mürselin Tan, "Doğu Türkistan'daki Çin Zulmü Hızlandı Ölüm Kalım Savaşı"[33].

c) Sedat Açıkbaş, Zeki Şahin, "Çin Zulmüne Lanet"[34].

d) Kemal Çapraz, "Çin Dağılacak"[35].

E.5) Erkin Alptekin'in Konferanslarının Bir Kısmı

---

23 *Türkiye Gazetesi*, 03.03.1994. Erkin Alptekin, Hollanda Parlamentosu seçimleri için aday olan Mehmet Tütüncü ile görüşmüş, yaptığı mülakatı gazetede yayınlatmıştır.

24 *Türkiye Gazetesi*, 07.11.1986. Erkin Alptekin, bu mülakatında SSCB'nin Doğu Türkistan halkına yönelik ikiyüzlü siyasetine değinmiştir.

25 *Yeni Düşünce*, 02.05.1986. Mülakatta Doğu Türkistan'daki gelişmelerden ve Çin'in bölge üzerindeki yaptırımlarına dikkat çekilmiştir.

26 *Yeni Düşünce*, 02.10.1988. Doğu Türkistan'daki Müslüman-Türk ahalinin ne kadar zor durumda yaşamakta olduğu, Çin baskısının günden güne şiddetlendiği bu mülakatta değerlendirilmiştir.

27 *Türkiye Gazetesi*, 09.08.1992. Mülakatta UNPO'nun Cenevre'de düzenlediği toplantıya katılan Irak Türkmenleri, Kırım Tatarları ve Doğu Türkistan temsilcilerinin insanlık dışı baskı ve zulmü dile getirdikleri bir raporun, BM İnsan Hakları alt komisyonuna sunduklarına değinilmiştir.

28 *Türkiye Gazetesi*, 18.01.1992. Mülakatta UNPO'nun kuruluş amacı hakkında bilgi verilmektedir.

29 *Türkiye Gazetesi*, 14.05.1992. Mülakatta Amerika İnsan Hakları Komisyonu Alt Komite Başkanı, Erkin Alptekin'e Doğu Türkistanlı Türklerin bağımsızlığa kavuşabilmeleri için elden gelen her türlü yardımın yapılacağı belirtilmektedir.

30 *Türkiye Gazetesi*, 25.12.1992. Doğu Türkistan'a bir milyondan fazla Çinli'yi yerleştirerek Türk varlığını asimile etmeyi hedefleyen Çin'i, Doğu Türkistan lideri İsa Yusuf Alptekin'in teşebbüsleri ve milletlerarası insan hakları teşkilatından gelen baskılar neticesinde Çin'in bu kararından vazgeçmek zorunda kalması mülakatta değerlendirilmiştir.

31 *Türkiye Gazetesi*, 04.10.1992. V-2 füzelerinin denemesinin Alman çevrelerinde eleştirilmesi konusu bu mülakatta değerlendirilmiştir.

32 *Türkiye Gazetesi*, 16.02.1996. Murat Yeşil, Türkiye gazetesindeki yazısında Erkin Alptekin'in Doğu Türkistan davasına dair yaptıklarını ve mücadelesini kaleme almıştır.

33 *Türkiye Gazetesi*, 15.07.1996. Serdar Uyan, Erkin Alptekin'in misafiri olarak İstanbul'a gelen Çinli Demokrasi lideri Harry Wu ile yaptığı görüşmeleri köşesinde okurlarıyla paylaşmıştır.

34 *Türkiye Gazetesi*, 10.02.1997. Sedat Açıkbaş makalesinde UNPO Başkanı sıfatıyla Almanya'nın Bonn şehrinde düzenlenen Çin'i telin mitingine ve Erkin Alptekin'e dair görüşlerini kaleme almıştır.

35 *Türkiye Gazetesi*, 26.03.1997. Kemal Çapraz, Erkin Alptekin'in Çin'in geleceğine dair düşüncelerine ve İBB Kültür İşleri Daire Başkanlığı tarafından düzenlenen, "Doğu Türkistan'dan İki Gün" konulu program hakkında bilgi vermiştir.

a) Doğu Türkistan Hürriyet Paneli[36].

b) İsa Yusuf Alptekin Paneli[37].

c) Doğu Türkistan'a Destek Paneli[38].

d) Doğu Türkistan Tibet İç Moğolistan Konferansı[39].

e) "Doğu Türkistan Türkleri Ölüm Kalım Mücadelesi Veriyor" Sempozyumu[40].

Sonuç

1937 yılında Çin'in Lencu şehrinde dünyaya gelen Erkin Alptekin bir asra yaklaşan ömrünü babası İsa Yusuf Alptekin gibi vatan-millet davasına adayan bir kişiliğe sahiptir. Kendisinin ifadesiyle aklı kestiği andan itibaren vatan-millet davasına dini, millî ve vicdani bir sorumlulukla koşturan Erkin Alptekin bilhassa Batı ülkelerinde Doğu Türkistan davasının bilinirliliğini artırmak, kamuoyunu aydınlatmak ve taraftar bulabilmek gayesiyle faaliyetlerde bulunmuş, Doğu Türkistan'ın kurtuluş yolunu Batı tarzı demokratik yöntemlerde aramıştır. Doğu Türkistan'dan ayrılması ve Türkiye'ye yerleşmesine kadarki hayatı büyük badirelerle dolu olan Erkin Alptekin, Türkiye'ye yerleştikten sonra bir taraftan eğitimini tamamlama gayretinde olurken diğer taraftan maddi imkânsızlıklar dolayısıyla erken yaşlarda çalışma hayatına atılmıştır. THY'deki görevi dolayısıyla Batı ülkelerini yakinen tanıma fırsatı bulan Erkin Alptekin, edindiği tecrübelerle yola çıkmış, Doğu Türkistan davasında lobiciliğin eksikliğini görerek bu

---

[36] Köln Üniversitesinde yabancı öğrenciler "Dünya İnsan Hakları Gününde Doğu Türkistan Hürriyet Mücadelesi" konulu açık oturum düzenlenmiş oturumu Ali Kılıçarslan yönetmiştir. Konuşmacı olarak Dr. Baymirza Hayıt, Hızırbeg Gayretullah, Erkin Alptekin ve Ozan Yusuf Polatoğlu katılmışlardır. Toplantıda "Doğu Türkistan Hürriyet Mücadelesinin Uluslararası boyutu" konusunda bir tebliğ sunan Erkin Alptekin, katıldığı uluslararası toplantılar hakkında bilgiler vermiştir. Konuşmasında bugüne kadar altı binden fazla toplantıya katıldığını dile getiren Erkin Alptekin, toplantılarda Doğu Türkistan'da yaşanan insan hakları ihlallerini dile getirdiğini ifade etmiştir. Uluslararası 18 kuruluşa üye olduğunu ve altısının şeref başkanlığını yaptığını sözlerini ekleyen Erkin Alptekin, Doğu Türkistan'ı anlatırken Türkiye Cumhuriyeti'ne zarar verilmemesine dikkat çekmiştir.

[37] İsa Yusuf Alptekin'in vefatının üçüncü yılında anma etkinliği ile yâd edilmiş Erkin Alptekin toplantıda İsa Bey'in hayatı ve mücadelesi hakkında bilgiler vermiştir. Toplantıda ayrıca Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş ve Prof. Dr. Abdülkadir Donuk da birer konuşma yapmıştır

[38] Türkistan Azerbaycan Araştırma Merkezi'nin düzenlediği "Doğu Türkistan'daki Nükleer Denemelerin Etkileri" konulu milletlerarası bir konferansa, Kırgız yazar Cengiz Aytmatov, Doğu Türkistan Vakfı Başkanını temsilen Erkin Alptekin, Kazakistan Kadın Organizasyonları adına Urkyz Ilieva, Milletlerarası Uygur İttifakı Başkanı Kahraman Gocamberdief, Greenpeace Hollanda Temsilcisi Jaap Rodenvurg, Türkistan Azerbaycan Araştırma Merkezinin Başkanı Mehmet Tütüncü'nün yanı sıra çok sayıda Hollandalı gazeteci ve seçkin bir davetli topluluğu katılmıştır

[39] New York'ta düzenlenen milletlerarası Doğu Türkistan, Tibet ve İç Moğolistan Konferansında bu ülkeler üzerindeki Çin işgalinin kaldırılması talep edilmiştir. Columbia Üniversitesinde düzenlenen konferansta ilk konuşmayı Doğu Türkistan, Tibet ve İç Moğolistan İttifak Komitesi Başkanı sıfatıyla Erkin Alptekin yapmış ve dünya kamuoyunun artık Çin zulmüne dur demesi gerektiğini vurgulamıştır. İsa Yusuf Alptekin de konferansa bir mesaj göndermiştir.

[40] UNPO tarafından düzenlenen sempozyuma Willem Offenberg (Uluslararası Af Örgütünden) Frans Pieke (Çin Uzmanı ve Leiden Üniversitesi Öğretim Üyesi) ve Avrupa Doğu Türkistan Teşkilatı Başkanı Erkin Alptekin katılmıştır. Sempozyum konuşmasında özellikle Çinlilerin uyguladıkları asimilasyon hareketlerinden bahseden Erkin Alptekin insanca yaşama, egemenlik ve bağımsızlık bir yana, Doğu Türkistan Türklerinin bugün yok olup gitmemek için ölüm kalım mücadelesi verdiklerini ifade etmiştir.

alanda hizmet etme gayretine düşmüştür. Uluslararası camiada her mecrada davasını anlatabilmenin yolunu, uluslararası kuruluşlardan etkin rol almakla mümkün olduğunu gören Erkin Alptekin, Avrupa Doğu Türkistan Birliği, Dünya Uygur Kurultayı gibi Doğu Türkistan ile ilgili teşkilatlar yanında UNPO ve UBUNTU gibi beynelmilel kuruluşların da bizzat kurucuları veya aktif katılımcıları olmuştur.

Erkin Alptekin'in İngilizce, Almanca, Türkçe bilgisi ve dil kullanma yeteneği Özgürlük Radyosundaki tecrübeleri dolayısıyla kalıcı olmuş, Radyo'da çalıştığı yıllarda birçok devlet başkanı, bakan, milletvekili ve bürokrat ile tanışması, dostluklar kurması Doğu Türkistan davasının bilinirliğini arttırmıştır. Bilhassa Dalay Lama ile kurduğu ilişki ve dostluklar kendisine birçok kapı aralamış, Tibet ile ilgili çalışma yapan teşkilatları Doğu Türkistan davasının birer savunucusu haline getirmiştir.

Bu çalışma ile bir taraftan Erkin Alptekin'in ailesi, eğitimi, mesleki ve evlilik hayatı genel hatlarıyla ortaya konulurken diğer taraftan yarım asırdan fazla zaman hiçbir karşılık beklemeden vatan-millet davasına dair lobi çalışmaları, yazdığı kitaplar, röportajları, makaleleri, hakkında yazılanlar ile verdiği konferanslar da genel olarak ortaya konulmuştur. Erkin Alptekin'in lobi çalışmaları sırasında yetiştirmiş olduğu veya bir şekilde etki ettiği birçok Doğu Türkistanlı gencin günümüzde dünyanın birçok ülkesinde Doğu Türkistan davasını anlatmakta, şiddetten uzak, demokratik yöntemler kullanarak, Doğu Türkistan'ın kendi kaderini tayin hakkını elde edebilecek bir strateji üzerine kurulu faaliyetleri vermiş görünmektedir. Bu çalışmanın Erkin Alptekin hakkında yapılacak olan akademik çalışmalara katkı yapacağı söylenebilir. Bilhassa merhum İsa Yusuf Alptekin gibi önemli bir arşive sahip olan Erkin Alptekin'in şahsi arşivinin gün yüzüne çıkarılması da önemli bir hizmet olacaktır.

Extended Abstract

When the Communist Party took power in China under the leadership of Mao Zedong in 1949, the East Turkestan leader held several meetings about what to do, and ultimately decided to "Leave the Homeland for the Homeland", in the words of Mehmet Emin Buğra Bey. This separation occurred due to forced reasons rather than being arbitrary. Reasons such as the lack of external support, trained and qualified military forces, and ammunition to stay and fight against the Communist Unions perhaps initiated one of the most dramatic migration events in history from East Turkestan in September 1949. Erkin Alptekin, who was only 12 years old at the time when the migration begun, started to migrate before his family, tried not to disrupt his education despite all the difficulties during his stay in Kashmir, and thanks to the English he learned during his education there, many doors were opened for him in the later periods of his life, both personally and in terms of serving his cause. Erkin Alptekin, who had to settle in Turkey before completing his education in Kashmir, took a break from his education life in Kashmir, just like in East Turkestan. His education life, which started in Turkey, again came into trouble due to the financial difficulties and difficulties experienced by the Alptekin family. This situation caused Erkin Alptekin to find himself in a difficult life struggle. The Nevşehir years of Erkin Alptekin's life, who started his career in Turkey in order to contribute to the family economy while continuing his education despite difficulties, were not only interesting

but also contributed to him gaining a lot of experience in preparing him for the future. Although starting to work at Turkish Airlines because he knew English interrupted his education, becoming a lobbyist was one of the turning points in his life. Again, being appointed to a position in Turkish Airlines Foreign Representatives made Erkin Alptekin a world-renowned person. Erkin Alptekin, who accomplished every job he was loved, appreciated and entrusted with great care in every environment he was in, started his struggle to hold on to life on the one hand, and to serve the East Turkestan cause to which he was a member, on the other. The fact that Erkin Alptekin left his job at Turkish Airlines and started working at Freedom Radio, which operates in Germany, contributed to him becoming a full-time lobbyist. As a journalist, he made an effort to find supporters, promote and explain his cause in the West, and on the other hand, thanks to the friendships he made, he became a member of many civil society organizations, enabled the establishment of the organization. Erkin Alptekin, who traveled to many countries and regions of the world as a journalist, explained the East Turkestan case to everyone he met wherever he went, just like his father İsa Yusuf Alptekin, and stated that he carried out all his activities with the view of "a religious, humanitarian and conscientious debt". Organizations such as the World Uyghur Congress and UNPU, which were founded or supported by Erkin Alptekin, who did not refrain from serving the East Turkestan cause even after completing his career, caused him to be remembered as a "wise man/person of knowledge" among the people of East Turkestan. With this study, Erkin Alptekin's family, birth, childhood, marriage, migration journey, settlement in Turkey, education, professional life, as well as his struggle to promote the East Turkestan cause in Western countries have been tried to be revealed. In addition, an effort has been made to evaluate the books, articles, conferences he attended and the things written about Erkin Alptekin, as well as the non-governmental organizations he founded or took an active part in establishing, with this study. In this study, his 85-year life and his migration from East Turkestan in 1949 were evaluated in general terms, based on the interviews with Erkin Alptekin. With this study, clues about both Erkin Alptekin's life and his activities in Western countries, the studies to be carried out about Radio Liberty and the historical development process of the East Turkestan case in the West have been revealed. Also, a kind of attention will be drawn to new studies that will shed light on the mentioned issues.

Kaynakça

Açıkbaş, S. & Şahin, Z. (1997, 10 Şubat). Çin zulmüne lanet. *Türkiye Gazetesi*, 4.

Alptekin, E. (1981, Ocak-Şubat). 32 Sene sonra gördüğüm Doğu Türkistan. *Türk Kültürü Dergisi*, S. 218, 137-143.

Alptekin, E. (1984). 32 yıl sürgün kalan bir menfanın anayurt gezisi intibaları. *Doğu Türkistan'ın Sesi Dergisi*, I, 25-32.

Alptekin, E. (2003, 11 Haziran). Ankara'ya mesaj var. *Tercüman Gazetesi*, 5.

Alptekin, E. (1994, 3 Mart). Bir Türk, Hollanda Parlamento seçimlerine muhalefetten aday. *Türkiye Gazetesi*, 4.

Alptekin, E. (1994, 7 Şubat). Çin heyetine Münih'te protesto. *Türkiye Gazetesi*, 4.

Alptekin, E. (1984). Çin ve Doğu Türkistan. *Doğu Türkistan'ın Sesi Dergisi*, I, 64-65.

Alptekin, E. (1984). Çinli diplomatlara açık mektup. *Doğu Türkistan'ın Sesi Dergisi*, VI, 16-20.

Alptekin, E. (1986, 7 Kasım). Çin-Sovyet ilişkileri ve Doğu Türkistan. *Türkiye Gazetesi*, 4.

Alptekin, E. (1992, 7 Kasım). Demirel: Zirve çok başarılı oldu. *Türkiye Gazetesi*, 4.

Alptekin, E. (1992, 9 Ağustos). Dış Türklere yapılan zulüm. BM İnsan Hakları Komisyonu'nda. *Türkiye Gazetesi*, 4.

Alptekin, E. (1985). Doğu Türkistan bir Çin toprağı mıdır? *Doğu Türkistan'ın Sesi Dergisi*, II (6), 25-30.

Alptekin, E. (1986). Doğu Türkistan'daki Müslüman Türklere yapılan zulümler. *Doğu Türkistan'ın Sesi Dergisi*, III, 9-11.

Alptekin, E. (1988, 2 Ekim). Doğu Türkistan'daki son gelişmeler. *Yeni Düşünce*, 10-12.

Alptekin, E. (1992, 14 Mayıs). Doğu Türkistan'daki soykırıma asla müsaade etmeyeceğiz. *Türkiye Gazetesi*, 4.

Alptekin, E. (1990, 26 Ağustos). DYP Genel başkanı Süleyman Demirel: Ben barıştan yanayım. *Türkiye Gazetesi*, 4.

Alptekin, E. (1994, 10 Şubat). Hükümet dışarıdaki Türkleri düşünmüyor. *Türkiye Gazetesi*, 4.

Alptekin, E. (1985). Kâbil'de Uygurların toplantısı. *Doğu Türkistan'ın Sesi Dergisi*, II (5), 11-13.

Alptekin, E. (1994, 20 Ocak). Mayaların 500 yıllık çilesi bitsin, *Türkiye Gazetesi*, 4.

Alptekin, E. (1994, 13 Ocak). Nazilere anlayış gösterilmez. *Türkiye Gazetesi*, 4.

Alptekin, E. (1992, 25 Aralık). Pekin Doğu Türkistan'da geri adım attı. *Türkiye Gazetesi*, 4.

Alptekin, E. (1994, 6 Şubat). Tatarlara Çin işkencesi. *Türkiye Gazetesi*, 4.

Alptekin, E. (1991, 14 Haziran). Türkiye Ortadoğu'nun kilit ülkesi. *Türkiye Gazetesi*, 4.

Alptekin, E. (1986, 2 Mayıs). Türkiye-Çin ilişkileri ve Doğu Türkistan, *Yeni Düşünce*, 4.

Alptekin, E. (1992, 18 Ocak). UNPO azınlıkların ümidi. *Türkiye Gazetesi*, 4.

Alptekin, E. (1992, 4 Ekim). V-2 kutlaması Avrupa'yı karıştırdı. *Türkiye Gazetesi*, 4.

Alptekin, E. (1985). Yeni Çin anayasası ve Çin'deki tutsak milletler. *Doğu Türkistan'ın Sesi Dergisi*, II(6), 9-11.

Alptekin, E. (1981). Yeni Uygurca sözlük. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 15, 207-209.

Alptekin, E. (1990). *Doğu Türkistan'dan hicretimizin 40. yılı*. Kayseri: Erciyes Dergisi Doğu Türkistan Yay.

Alptekin, E. (1978). *Uygur Türkleri*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

Alptekin, İ.Y. (2010). *Esir Doğu Türkistan için-1: İsa Yusuf Alptekin'in mücadele hatıraları*. (Ö. Kul, yay. haz.). Ankara: Berikan Yayınevi.

Alptekin, İ.Y. (2007). *Esir Doğu Türkistan için-2: İsa Yusuf Alptekin'in mücadele hatıraları*. (Ö. Kul, yay. haz.). Ankara: Berikan Yayınevi.

Çapraz, K. (1997, 26 Mart). Çin Dağılacak. *Türkiye Gazetesi*, 4.

https://www.circassiancenter.com/tr/haklari-gaspedilmis-halklar-orgutu/16.1.2023.

Kösem, K. (2019). DUK Başkanı Erkin Alptekin'in İsveç'te yayına başlayan Uygur Radyosundaki Mülakat. http://www.gokbayrak.com/dergi-sayfaları/756/20.3.2019.

Kul, Ö. (2022). 1949 sonrası Doğu Türkistan'dan Türkiye'ye göçler ve Türkiye'de göçmenlerin durumu. *19. Yüzyıldan Günümüze Türkiye'ye Yapılan Göçler, Göçmenlik ve Sosyal Uyum*, (Z. Aslan, ed.). Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, 120-146.

Kul, Ö. (2009). *Osman Batur ve Doğu Türkistan milli mücadelesi (1911-1955).* Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi. Sos. Bil. Enstitüsü.

Kul, Ö. (2020). Türkiye'de Uygur göçmenler. *Dünyada Göç Yönetimi ve Türkiye'nin Göçmenleri, Göçü Nasıl Yönetmeli*, (A. Cihan & İ. Ermağan & H. Genç, ed.). İstanbul: Akademik Kitap, 473-497.

Kul, Ö. (2019). Uyghur immigrations from East Turkestan to Turkey between 1949 and 1954, *Emigrants/Muhacir from Xinjiang to Middle East during 1940-60s*. (J. Noda & R. O. Fuchu, ed.). Tokyo, 13-23, 141-150.

Kul, Ö. (2020). Alptekin, İsa Yusuf. *DİA*, (EK-1, C. s. 88-89). Ankara: TDV Yay. https://islamansiklopedisi.org.tr/altekin-isa-yusuf (07.10.2023).

Kul, Ö. & Kırkıl, E. (2011 Temmuz). Doğu Türkistan Kazak Türk liderlerinden bir portre: Hüseyin Teyci. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, I(2), 103-130.

Kul, Ö. & Tuncer, T. (2015). XX. asırda Doğu Türkistan'da göçler. *Türk Dünyasında Sürgün ve Göç*, (N. Sarıahmetoğlu & İ. Kemaloğlu, haz.). İstanbul: Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Yayını, 193-231.

Cadelhak, M. S. M. (2012). *El-Etrakü'l Uygur*. (E. Alptekin, çev.). İstanbul: Vakfu Türkistani'ş-Şarkiyye Yayını.

Mustafa, M. Erkin Alptekin efendinin dünyaya gelişinin 70. yılı münasebeti ile röportaj. *Yayınlanmamış Mülakat*.

Sağlam, E. Z. (2022). Kazak Türklerinin Doğu Türkistan'dan Anadolu'ya göçü ve Türk basınında yansımaları (1949-1954). *Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 233-244.

Tekin, T. & Kul, Ö. (2023). 1934'ten günümüze Doğu Türkistan'dan Türkiye'ye göçler. *Sosyal-Ekonomik-Kültürel Yönleriyle Türkiye'de Göç ve Göçmenler*, (S. Beyoğlu & A. İnginar Kemalov, ed.). Ankara: Altınordu Yayınları, 349-372.

Tuncer, T. (2015). *1949-1964 yılları arasında İstiklal mücadelesi ve Türkiye'ye yapılan göçler.* Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

Tuncer, T. (2017). Hindistan hükümeti'nin Doğu Türkistanlılara yardımları. *Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Araştırmaları Kongresi 11-15 Eylül 2017*, 102-111.

Uyan, S. & Tan, M. (1996, 15 Temmuz). Doğu Türkistan'daki Çin zulmü hızlandı ölüm kalım savaşı, *Türkiye Gazetesi*, 7.

Yeşil, M. (1996, 16 Şubat). Doğu Türkistan yeni bir lider kazanıyor. *Türkiye Gazetesi*, 6.

EKLER

Ek 1: Erkin Alptekin Okul Arkadaşları ile, Srinagar, Hindistan (1953)

Ek 2: Erkin Alptekin Güneşspor Takımı ile, Nevşehir (1961)

Ek 3: Erkin Alptekin Arkadaşları ile, Nevşehir (1962)

Ek 4: Erkin Alptekin'in Türkiye'ye Yerleştikten 15 Yıl Sonra Keşmir'e Gidip Çocukluk Arkadaşı ve Ailesiyle Buluşması, Hindistan (1969)

Ek 5: Erkin Alptekin Doğu Türkistan'ı Ziyaretinde Sağında Ötkür Bey ve Çocukluk Arkadaşı Aydın Ve Sanatçılarla Birlikte, Urumçi, Doğu Türkistan (1983)

Ek 6: Erkin Alptekin Yakacık'taki Yazlığında Alparslan Türkeş ile

Ek 7: Erkin Alptekin BM İnsan Hakları Komisyonu'nda Türkiye Delegesiile, Cenevre (1987)

Ek 8: Erkin Alptekin Türk Federasyonu Kurultayı'nda Tuğrul Türkeş ve Ülküdaşları İle (1990)

Ek 9: Erkin Alptekin Keşmir'in İlk Başbakanı Muhammed Abdullah'ın Oğlu ve Akabinde Babasından Sonra Başbakan Olan Faruk Abdullah ile, Delhi, Hindistan (1992)

Ek 10: Erkin Alptekin UNPO Adına BM İnsan Hakları Komisyonu'na Doğu Türkistan'da İnsan Hakları İhlallerine Dair Konuşmasından Bir Kare, Cenevre (1992)

Ek 11: Erkin Alptekin Lihtenştayn Prensi II. Hans-Adam İle Birlikte, Lihtenştayn, Almanya (1993)

Ek 12: Erkin Alptekin S.O.T.A. Toplantısı'nda Cengiz Aytmatov İle Birlikte, Lahey (1993)

Ek 13: Erkin Alptekin UNPO Genel Sekreteri İken Dalay Lama Tarafından Ziyaret Edilmesi, Lahey, Hollanda (1994)

Ek 14: Erkin Alptekin Mahatma Gandi'nin Kabri Önünde, Hindistan (1995)

Ek 15: Erkin Alptekin Babası İsa Yusuf Alptekin'in Fatih Camisi'ndeki Cenaze Merasimindeyken, İstanbul (Aralık, 1995)

Ek 16: Erkin Alptekin Doğu Türkistan Hükümeti'nin Başkâtibi Abdurrauf Maksum (Ortada) ve Doğu Türkistan'ın Aydınlarından Dolkun Yasin İle Birlikte, Almatı, Kazakistan (1996)

Ek 17: Erkin Alptekin Bilâhare Bağımsız Olan Doğu Timor Cumhurbaşkanı Jose Ramos-Horta İle Birlikte, Lahey, Hollanda (1996)

Ek 18: Erkin Alptekin Seçimlerde Gözlemci Olarak Gittiği Çeçenistan'da Korumaları İle Birlikte, Çeçenistan

Ek 19: Erkin Alptekin BM ve UNPO Gözlemci Heyeti Başkanı Olarak Selimcan Yandarbiyev İle Birlikte, Grozni, Çeçenistan (1997)

Ek 20: Erkin Alptekin Hindistan Savunma Bakanı George Fernandes ve Beraberindeki Heyet ile Birlikte, Delhi (1997)

Ek 21: Erkin Alptekin Uygur İlkokul Talebeleri ile Birlikte, Almatı, Kazakistan (1998)

Ek 22: Erkin Alptekin Nazugum Vakfı Üyeleri ile Birlikte, Vakıf Başkanı Dilberim Samsakova, Almatı, Kazakistan(1998)

Ek 23: Erkin Alptekin Üçlü İttifak'ın Konferansında Katılımcı Dostlarının Bir Kısmı İle Birlikte, Washington, ABD (1998)

Ek 24: Erkin Alptekin Bonn Büyükelçisi Onur ÖymenİIe, Almanya (1999)

